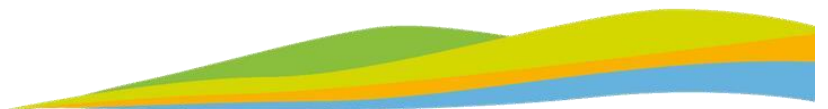

Nurmijärvi
on
ilmiö

Nurmijärven kunnan laajan hyvinvointikertomuksen raportti vuosilta 2017–2020

Elinvoimaa ja elämisen tilaa

SISÄLLYSLUETTELO

OSA I KUNTAKATSAUS	
1 NURMIJÄRVEN KUNTA	2
1.1 Kunnan organisaatio	4
1.2 Kuntastrategia	6
2 KESKI-UUDENMAAN SOTE-UUDISTUS	8
OSA II KUNNAN HYVINVOINNIN KEHITYS 2017 – 2020	9
3 KORONAN VAIKUTUKSET HYVINVOINTIIN	11
4 INDIKAATTOREIDEN TARKASTELU AJALTA 2017-2020	15
4.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Nurmijärvellä	15
4.2 Elinvoima ja talous	18
4.3. Ympäristö ja turvallisuus	22
4.4 Digitalisaation ja osallisuuden edistäminen	23
4.5 Lapset ja nuoret	27
4.6 Työikäiset	34
4.7 Ikääntyneet	37
4.7. Järjestöyhteistyö	43
5 EHDOTUKSIA JA NOSTOJA SEURAAVAAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEEN	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	
Laajan hyvinvointikertomuksen 2017-2020 tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja arviointi	
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2018-2021 väliaikaraportti	

OSA I KUNTAKATSAUS

1. NURMIJÄRVEN KUNTA

Nurmijärvi on suomalainen kunta, joka sijaitsee Uudenmaan maakunnassa. Kunnassa asuu 43 669 asukasta (42 159 asukasta 31.12.2017). Nurmijärvi on väkiluvultaan Suomen suurin kunta, joka ei käytä itsestään kaupunkinimitystä. Kunnassa on nähtävissä kaupunkimaisia osia, sillä, esimerkiksi sen suurimmassa taajamassa, Klaukkalassa, asuu lähialueet mukaan lukien, lähes 20 000 asukasta.

Nurmijärven pinta-ala on 367,26 km², josta 5,39 km² on vesistöjä. Väestötiheys on 120,7 asukasta/km². Tuloveroprosentti on 19,75% (Verohallinto 2020). Nurmijärven naapurikuntia ovat Espoo, Vantaa, Tuusula, Hyvinkää ja Vihti.

Taulukossa 1 esitetään Nurmijärven väestöennusteen kehittyminen vuodesta 2003-2040 (Tilastokeskus 2019)

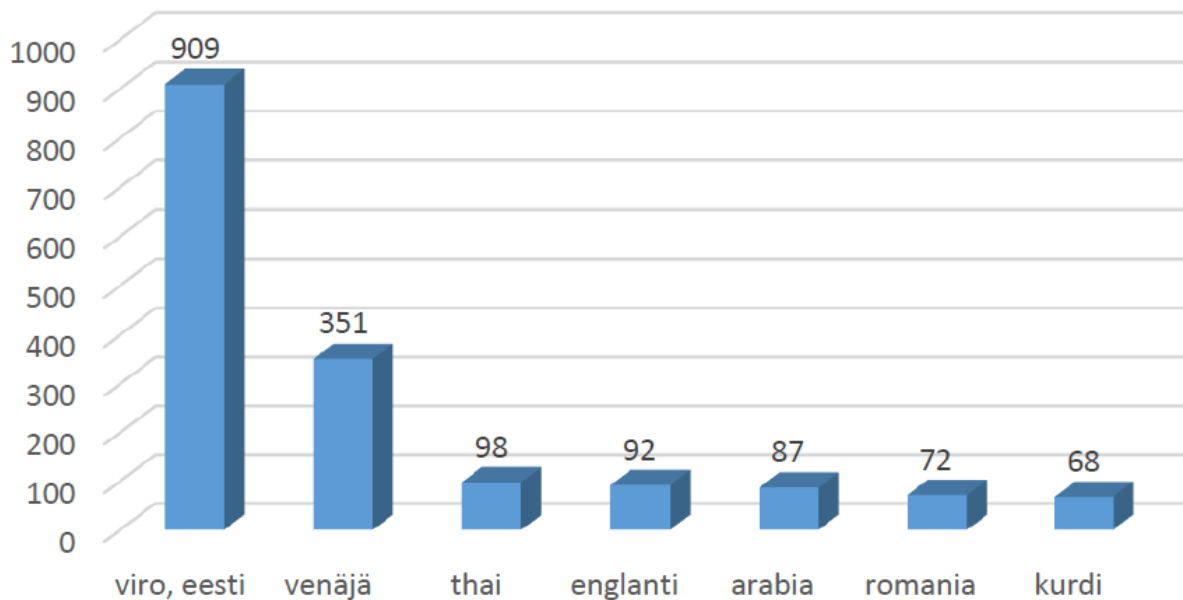
Taulukko 1 Nurmijärven väestöennusteen kehittyminen

	2003	2005	2010	2020	2030	2040
Nurmijärvi	35 922	37 524	41 040	46 042	48 837	49 759

Nurmijärvellä vieraskielisten osuus painottuu selkeästi työ- ja perhesiteisiin sekä paluumuuttoon tai pakolaisuuteen. Vieraskielisten osuus koko Nurmijärven väestöstä oli vuonna 2019 5,3% ja ulkomaan kansalaisten osuus oli 3,9% (Tilastokeskus) koko kunnan väestöstä. Suurin kieliryhmä, äidinkielen mukaan, ovat virolaiset (taulukko 2). Valtaosa muutoista tapahtuu omaehtoisesti ja itsenäisesti joko suoraan ulkomailta tai muualta Suomesta (Nurmijärven kunnan kotouttamisohjelma 2021-2022).

Taulukko 2 Nurmijärven väestö kieliryhmän mukaan

Nurmijärven väestö äidinkielen mukaan 31.12.2019

Nurmijärven väestöä, taloudellista huoltosuhdetta eli työssäkäyvän väestön ja työvoiman ulkopuolisen väestön suhdetta, kuntien välistä muutttoa, kielijakaumaa sekä lapsiperheiden prosentuaalista osuutta perheistä sekä syntyvyyttä esittäviä indikaattoreita tarkastellaan taulukossa 2. Vertailua tässä taulukossa tehdään Helsingin seutukunnan, Järvenpään, Tuusulan, Hyvinkään ja kokomaan kesken. Kaikkia tilastollisia tietoja ei ollut saatavilla, jonka vuoksi muutama kaavio on taulukossa harmaana. Vertailtavat indikaattorit pohjautuvat kunnan hyvinvointisuunnitelmassa 2017-2020 esitettyihin indikaattoreihin. Espoo, Vantaa, Tuusula, Hyvinkää ja Vihti. Nurmijärven hallinnollinen keskus sijaitsee kirkonkylässä.

Taulukko 3 Väestörakenteen indikaattoreiden tarkastelu

<p>Väestö 31.12. (P)</p> <p>3.40</p> <p>42159 42665 42993</p> <p>2017 2018 2019</p>			<p>38599 Tuusula</p> <p>42993 Nurmijärvi</p> <p>43711 Järvenpää</p> <p>46470 Hyvinkää</p> <p>1572161 Helsingin seutukunta</p> <p>5525292 Koko maa</p>
<p>Huoltosuhte, demografinen (P)</p> <p>2.97</p> <p>59,4 59,2 59</p> <p>2017 2018 2019</p>			<p>50,5 Helsingin seutukunta</p> <p>54,8 Järvenpää</p> <p>57,9 Tuusula</p> <p>59 Nurmijärvi</p> <p>60,3 Hyvinkää</p> <p>61,4 Koko maa</p>
<p>Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta (P)</p> <p>70.83</p> <p>-0,3 9,6 4,1</p> <p>2017 2018 2019</p>			<p>-3,3 Tuusula</p> <p>0 Hyvinkää</p> <p>0 Koko maa</p> <p>4,1 Nurmijärvi</p> <p>4,7 Järvenpää</p> <p>5,4 Helsingin seutukunta</p>
<p>Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta (P)</p> <p>63.58</p> <p>41,8 46,3 53</p> <p>2017 2018 2019</p>			<p>53 Nurmijärvi</p> <p>58,2 Tuusula</p> <p>59,2 Järvenpää</p> <p>61 Hyvinkää</p> <p>74,7 Koko maa</p> <p>146,6 Helsingin seutukunta</p>
<p>Lapsiperheet, % perheistä (P)</p> <p>-6.19</p> <p>46,8 46,1 45,5</p> <p>2017 2018 2019</p>			<p>38 Koko maa</p> <p>38,6 Hyvinkää</p> <p>41,6 Järvenpää</p> <p>42 Helsingin seutukunta</p> <p>43,6 Tuusula</p> <p>45,5 Nurmijärvi</p>
<p>Syntyneiden enemmitys (T)</p> <p>-55.34</p> <p>135 85 113</p> <p>2017 2018 2019</p>			<p>-8336 Koko maa</p> <p>-111 Hyvinkää</p> <p>19 Tuusula</p> <p>69 Järvenpää</p> <p>113 Nurmijärvi</p> <p>3743 Helsingin seutukunta</p>

1.1. Kunnan organisaatio

Kunnan toimintaa ohjaa kuntastrategia, joka päivitetään kerran valtuustokaudessa. Viimeksi päivitys on tehty vuonna 2018 (kv 28.2.2018). Tämä strategia ohjaa kunnan toimintaa vaalikauden aikana.

Kuntaorganisaatio koostuu kolmesta toimialasta; 1) konsernipalveluista 2) ympäristötoimialasta ja 3) sivistys- ja hyvinvointitoimialasta (kuva 1)

1) Konsernipalveluiden tehtäviin kuuluvat: keskitettyjen hallintotehtävien hoito, kirjaamo, vaalit, asiakaspalvelu, kunnan viestintä ja kansainväliset tehtävät. Lisäksi ylempien luottamuselinten tuki

ja toimintatapojen kehittäminen, keskitettyjen henkilöstöhallinnon tehtävien hoito, palkanlaskenta ja kunnan tietotekniikasta ja tietoturvasta vastaaminen.

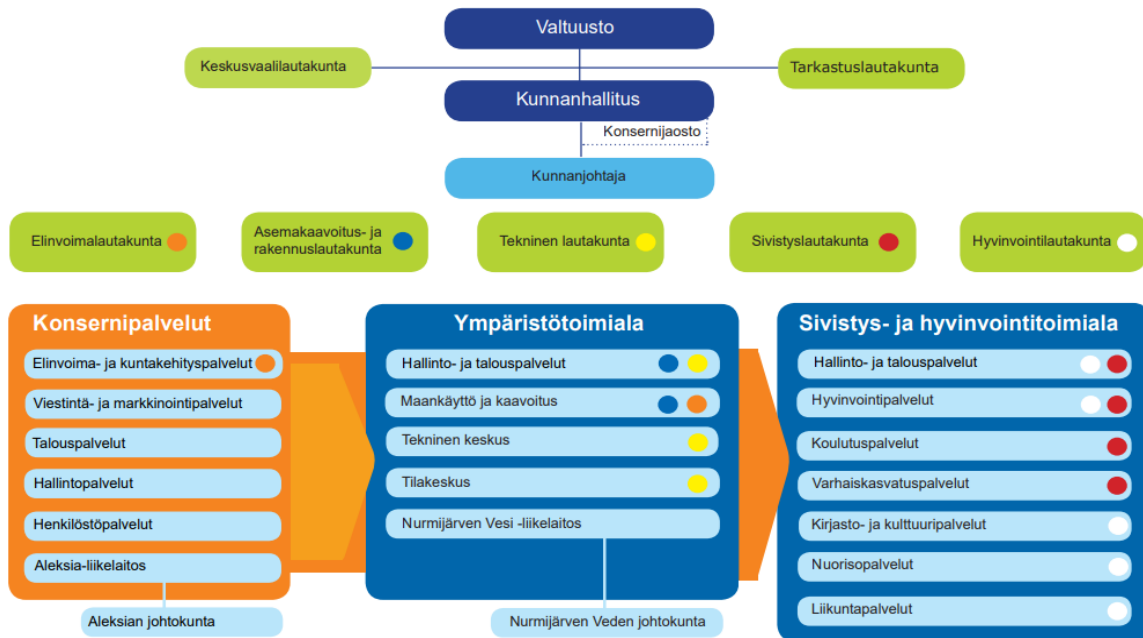
2) Ympäristötoimiala vastaa kunnan yhdyskuntasuunnittelusta, maanhankinnasta, rakennusvalvonnasta ja kunnallistekniikan rakentamisesta, jotka yhdessä muodostavat kunnan tonttutuotantoprosessin keskeiset osat.

Hyvällä projektinhallinnalla ja selkeillä toimintavoilla toimiala varmistaa nopean, joustavan ja johdonmukaisen toiminnan.

3) Sivistys- ja hyvinvointitoimiala on suurin toimiala ja vastaa koulutus-, varhaiskasvatus-, nuoriso-, liikunta- ja kirjasto- ja kulttuuripalveluista, vapaan sivistystyön edistämisestä kunnassa sekä oppilashuollon ja kotoutumisen palveluista. Toimialan palvelut tuotetaan siellä missä eri ikäiset kuntalaiset ovat.

Organisaatio 1.8.2019 alkaen

Kuva 1 Kunnan organisaatiokaavio

1.2 Kuntastrategia

Kunnan ylintä päätösvaltaa käyttää valtuusto, johon valitaan kuntavaaleissa neljän vuoden välein 51 valtuutettua. Valtuusto ohjaa päätöksillään koko kunnan kehittämistä. Valtuusto valitsee kunnanhallituksen kahden vuoden toimikaudeksi.

Kunnanhallitus valmistelee ja panee täytäntöön valtuuston päätökset yhdessä muun luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation kanssa. Kunnallista päätösvaltaa on siirretty seitsemälle (7) lautakunnalle ja kolmelle (3) kunnallisen liikelaitoksen johtokunnalle sekä kunnanhallituksen konsernijaostolle. Toimielimien toiminnasta ja tehtävistä on tarkemmin määrätty valtuuston hyväksymässä hallintosäännössä. Valtuusto valitsee lautakuntien ja kunnanhallitusliikelaitosten johtokuntien jäsenet ja varajäsenet sekä nimeää jäseniksi valittujen joukosta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Kunnanhallituksella on edustajansa kussakin lautakunnassa (ei keskusvaalilautakunta, tarkastuslautakunta ja vaalilautakunnat) seuraamassa päätöksentekoa. Edustajalla on kokouksessa puhevalta, mutta ei äänivaltaa. Kunnanhallituksen puheenjohtajalla ja kunnanjohtajalla on myös oikeus osallistua lautakuntien kokouksiin.

Kuntien toimintakentän muuttuessa muuttuvat myös kunnan toiminta, johtamiskäytännöt ja -rakenteet, osallisuusmallit ja -keinot, kumppanuuden tavat ja tehtäviin liittyvät toimintatavat. Nurmijärven uudessa kuntastrategiassa 2018–2025 keskitytään tämän toimintakentän muutoksen haltuunottoon ja strategia hahmottuu kahden pääteeman kautta: kunta toimijana ja mahdollistajana sekä kuntalainen toimijana.

Elinvoiman ylläpitäminen ja vahvistaminen korostuu uuden kunnan perustehtävänä. Hyvinvointi ja elinvoimaisuus ovat myös olennaisella tavalla kytköksissä toisiinsa. Uudessa kuntastrategiassa 2018–2025 Nurmijärven kunnan elinvoima ja menestyminen nähdäänkin laadukkaana toiminnan tuloksena, jossa hyvinvoivat kuntalaiset ovat osa kunnan elinvoimaa.

Nurmijärven uudessa kuntastrategiassa 2018–2025 korostuvat teemoina

- laadukas, toimiva ja houkutteleva asuin- ja elinympäristö
- asukkaan arkeen sopivat peruspalvelut
- yritys- ja yrittäjäystävällinen kunta
- osallistumiseen, kohtaamiseen ja vuoropuheluun kannustava kunta
- monipuoliset vapaa-ajanvietto mahdollisuudet ja laadukkaat virkistysalueet
- henkilöstö asiakaslähtöisen palvelun tärkein voimavara

Strategian tukipilareina toimivat

- toimintakulttuuri
- vastuullinen talous
- hyvä johtaminen (päätöksenteko ja virkamiesjohto)
- henkilöstön toiminta

Uutta kuntastrategiaa laaditaan rinnakkain hyvinvointisuunnitelman kanssa. Tämä helpottaa strategian jalkauttamista ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteuttamista.

Kunnan arvopohjaa ja toimintatapaa ohjaavat vastuullisuus, avoimuus, uudistuminen, yhteistyö ja yhteisöllisyys.

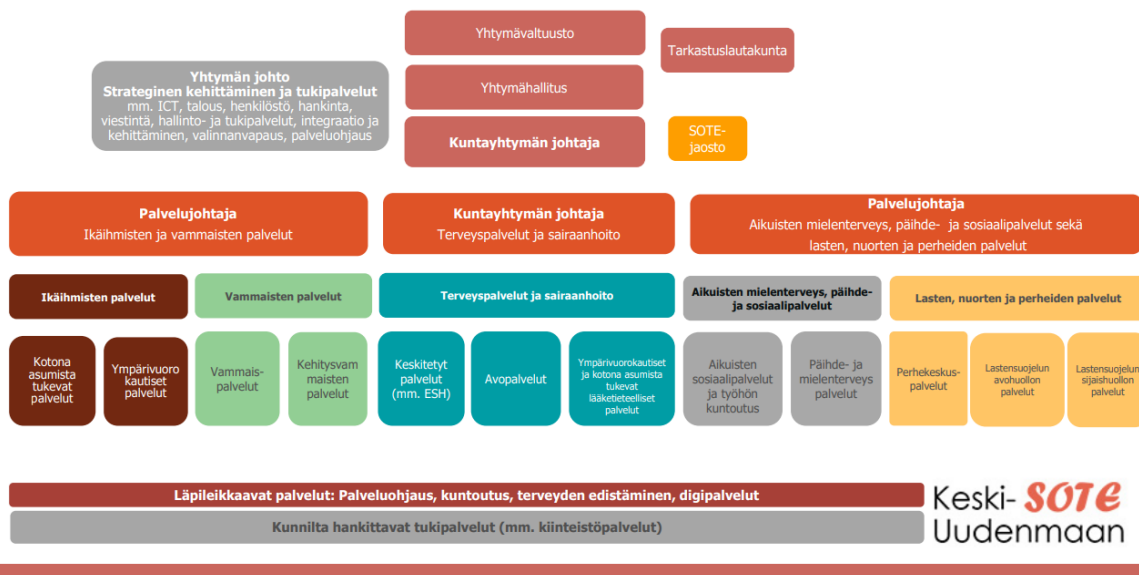
2. KESKI-UUDENMAAN SOTE-UUDISTUS

Hyvinkään, Järvenpään, Nurmijärven, Tuusulan, Mäntsälän ja Pornaisten valtuustot päättivät, että Keski-Uudenmaan alueella kehitetään alueellinen sote-malli, joka myöhemmin voi toimia osana valtakunnallista sote- ratkaisua. Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymä vastaa jäsenkuntiensa sote-palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta 1.1.2019.

Keski-Uudenmaan sotessa painotetaan lähipalveluita ja matalan kynnyksen palveluita, jotka tuotetaan asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti alueen asukkaille – näin tehdään sote ihmisen kokoiseksi. Keski-Uudenmaan soten alueella asuu lähes 200 000 ihmistä. Kuntayhtymässä työskentelee (1.1.2019 alkaen) noin 3500 henkilöä.

Sote-uudistuksen jälkeen maakunnat vastaavat sosiaali- ja terveystalouksista. Kunnat vastaavat kuitenkin edelleen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, joskin se on myös maakuntien tehtävä. Tärkeää uudistuksessa on yhdyspinnan rakentaminen eli vastuiden, tehtävien, osaamisen, resurssien ja poikkihallinnollisten rakenteiden varmistaminen. Huomioitavaa on sotepalveluiden ja kunnan palveluiden saumattoman yhteistyön varmistaminen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä. Organisaatiossa sosiaali- ja terveystalouksien palvelut on jaettu kolmeen palvelualueeseen: 1) ikäihmisten ja vammaisten palvelut 2) terveystalouksien palvelut ja sairaanhoito 3) aikuisten mielenterveys- ja päihde- ja sosiaalipalvelut ja lasten, nuorten ja perheiden palvelut (kuva 2)

KUNTAYHTYMÄN ORGANISAATIO 1.1.2019 ALK.

Kuva 2 Kuntayhtymän organisaatiokaavio

OSA II KUNNAN HYVINVOINNIN KEHITYS 2017-2020

Laajan hyvinvointikertomuksen raportissa on kuvattu väestön hyvinvoinnin ja terveyden kehitys noin neljän vuoden ajalta verraten samalla väestön tilannetta vertailukuntiin ja -alueisiin. Vertailukuntina ovat Hyvinkää, Järvenpää, Tuusula ja alueina koko maa ja joissain indikaattoreissa Helsingin seutukunta. Tarkoituksena on tuoda esille kunnan hyvinvoinnin tilan muutokset sekä kunnan keskeiset vahvuudet ja haasteet.

Laajassa hyvinvointikertomuksessa kuvattiin vuosille 2017-2020 asetettujen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden kautta niiden toteutumista. Hyvinvointikertomus esiteltiin valtuustolle 31.5.2017.

Hyvinvointikertomuksen pohjalta laaditun Hyvinvointisuunnitelman 2017-2020 painopistealueet olivat:

1. Hyvinvointityön kehittäminen ja yhteensovittaminen tulevassa maakuntaudistuksessa
2. Turvallisen ja viihtyisän asuin- ja elinympäristön edistäminen
3. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja perheiden tukeminen
4. Työikäisten hyvinvoinnin edistäminen
5. Ikäihmisten hyvinvoinnin tukeminen

Raportista vastaa kunnan johtoryhmä sekä moniammatillinen lasten ja nuorten hyvinvoinnin ohjausryhmä, lasten ja nuorten hyvinvoinnin työryhmä, liikenneturvallisuusryhmä ja turvallisuusryhmä, jotka ovat olleet valitsemassa hyvinvoinnin edistämisen tavoitteita, toimenpiteitä sekä hyvinvointimittareita vuosille 2017-2020.

Nurmijärven kunnan laaja hyvinvointikertomus on laadittu suositusten mukaisesti FCG:n ylläpitämällä sähköinen hyvinvointikertomus-työkalulla. Sähköiseen kertomukseen voi tutustua osoitteessa www.hyvinvointikertomus.fi. Raportin kokoamisessa on käytetty apuna FinSoten, kouluterveyskyselyn, THL:n eri aineistoja sekä tilastokeskuksen ja kunnan itse tuottamien kertomusten ja raporttien aineistoja.

Kunnan laajasta hyvinvointikertomuksesta, kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta ja hyvinvointikertomuksen tavoitteiden edistymisestä on raportoitu seuraavasti:

- Hyvinvointilautakunta § 64 19.11.2019
- Kunnanhallitus § 271 02.12.2019
- Valtuusto § 93 11.12.2019

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa toteutetaan edelleen niiden tavoitteiden ja toimenpiteiden pohjalta, jotka on kirjattu hyvinvointisuunnitelmaan 2017-2021.

Hyvinvointikertomuksessa käytettyjen tietojen esim. Finsote-tutkimustulosten ja kouluterveyskyselyn sekä tehdyn arvioinnin perusteella luotiin tavoitteeksi vuodelle 2020 kiinnittää huomiota työikäisten työssäjaksamisen ja perhe-elämän yhteensovittamisen tukemiseen, ikääntyneiden kotona asumisen sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa tavoitteeksi vuodelle 2020 asetettiin huomio lasten ja nuorten ruokailuun, tunnetaitoihin sekä yhteisöllisyyteen, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kehittämiskohteiden lisäksi.

3 KORONAN VAIKUTUKSET HYVINVOINTIIN

Lapin aluehallintoviraston kartoituksen mukaan koronatilanne on vahvistanut kuntien, järjestöjen, sairaanhoitopiirien ja maakunnallisten toimijoiden laaja-alaista yhteistyötä ja kumppanuutta. Monialainen yhteistyö on lisääntynyt ja uusia toimintamalleja, kuten kotiin vietävät ja sähköiset palvelut, esimerkiksi etänuorisotilat, on otettu käyttöön (2021).

Korona on saanut suomalaiset viihtymään luonnossa. Neljännes suomalaisista kokee luontosuhteensa kehittyneen myönteisesti koronakevään aikana. Suurin osa on viettänyt enemmän aikaa luonnossa ja myös luonnon ja luontokohteiden arvostus on kasvanut. Koronan vaikutukset luontosuhteet näkyvät vahvimmin alle 25-vuotiailla. Nuorissa näkyy myös merkittävimmät muutokset vuoteen 2018 verrattuna: nuoret pitävät nyt luontoa tärkeämpänä, liikkuvat enemmän luonnossa ja ovat enemmän huolissaan luonnon tilasta (2020).

THL:n teettämän kyselyn perusteella (2020), joka viides 20–74-vuotiaista kokee, että koronaepidemia on heikentänyt taloudellista tilannetta vähintään jonkin verran. Taloudelliset vaikutukset eivät rajaudu vain pahimmalle epidemia-alueelle pääkaupunkiseudulle, vaan myös Varsinais-Suomessa ja Lapissa taloudellisen tilanteen heikentyminen on hieman yleisempää kuin maassa keskimäärin.

Sosiaalisen kanssakäymisen vähentyminen ja yksinäisyyden kokemuksen lisääntyminen näkyy kaikkialla Suomessa. Eniten yksinäisyys on kuitenkin lisääntynyt Helsingissä, missä noin 44 prosenttia vastaajista kokee yksinäisyyden lisääntyneen, mikä on selkeästi suurempi osuus kuin koko maassa (32 %).

Vastaavasti etätyön lisääntymisessä on suuret alue-erot: helsinkiläisistä etätyötä koronaepidemian aikana on lisännyt keskimäärin 74 prosenttia, kun vastaava osuus koko maassa on 48 prosenttia.

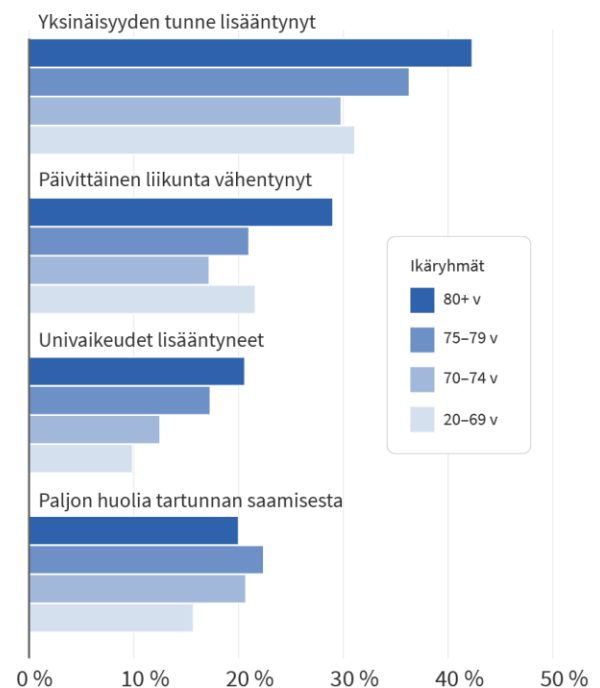
Ikääntyneistä erityisesti yli 80-vuotiaat ovat vähentäneet päivittäistä liikuntaa koronaepidemian vuoksi. Vaikka sosiaaliset rajoitukset koskivat myös 70–80-vuotiaita, he pystyivät todennäköisesti helpommin ulkoilemaan tavanomaiseen tapaan. 80 vuotta täyttäneistä 42 prosenttia kertoi yksinäisyyden lisääntyneen, kun 20–69-vuotiailla vastaava osuus oli 31 prosenttia. Joka viides yli 80-vuotias kertoi, että univaikeudet ja painajaiset ovat lisääntyneet (Kuva 3). Yli 70-vuotiaat raportoivat muutoksia suunniteltuihin hoitokäynteihin saman verran kuin vastaajat keskimäärin, reilulla viidenneksellä (Taulukko 4).

Koronaepidemian negatiiviset vaikutukset hyvinvointiin korostuvat ikääntyneistä eniten yli 80-vuotiailla

thl

#koronavirus

Lähde: FinSote, ennakkotieto, kerätty 9-11/ 2020. THL 2020

Kuva 3 Koronaepidemian negatiiviset vaikutukset yli 80-vuotiailla

Kunnan ikäihmisille suunnatun kyselyyn (n=156) vastanneista suurin osuus oli 71-75-vuotiaita (41,2 %), toiseksi suurin osuus vastanneista oli 66-70 -vuotiaita (21.3%) ja kolmanneksi suurin osuus oli 76-80 -vuotiaat, joiden osuus kyselyyn vastanneista oli 18,2 %. Hyvinvointinsa arvioi hyväksi 41.9 % vastanneista ja kohtalaiseksi 48,6 %. Heikon arvioin omalle hyvinvoinnilleen antoi 1,4 % vastanneista. Kyselyssä kartoitettiin myös mahdollisen ulkopuolisen avun tarvetta, jos koronapandemia jatkuu vielä seuraavat kuusi (6) kuukautta. Apua koki tarvitsevansa 15,5 % vastanneista. Suurimmiksi haasteiksi korona-aikana ikääntyneet kokivat vapaa-ajan harrastusten peruuntumisen (45.9 %), lähikontaktien välttämisen ja tapahtumien sekä tilaisuuksien peruuntumisen (30,4 %) sekä kokoontumisten rajoittamisen (29.7 %). Toisin kuin THL:n teettämän kyselyn mukaan, nurmijärveläiset ikääntyneet ovat, kyselyn mukaan, lisänneet liikuntaa ja kokivat liikunnan yhdeksi tärkeimmäksi selviytymistekijäksi korona-aikana. Lisäksi pidettiin merkityksellisenä puheluita perheen, ystävien ja lasten lapsien kesken ja ruoanlaittoa, käsitöitä, lukemista sekä arkisia askareita jotka, toivat rytmiä päivään.

Taulukko 4 Koronan ja sen rajoittamistoimien haitalliset vaikutukset (THL)

Punainen sävy tarkoittaa koko maan arvoa suurempaa arvoa, sininen sävy koko maan arvoa pienempää arvoa.

Hyvinvointialue	Lääkärin / hoitajan palvelut* (55+v)	Hammashoito* (55+v)	Yksinäisyyden tunne lisääntynyt	Taloudellinen tilanne heikentynyt (20–74v)	Liikunta vähentynyt	Etätyö lisääntynyt (20–74v)
Helsinki	25,6	44,4	43,9	28,6	34,8	73,7
Vantaa-Kerava	26,5	38,3	33,7	28,0	31,0	60,1
Länsi-Uusimaa	25,6	42,8	34,7	22,0	29,0	65,6
Keski-Uusimaa	22,6	36,2	32,9	22,6	20,4	52,1
Itä-Uusimaa	33,4	40,8	31,2	24,6	22,8	45,2

Monet hyvinvointiin liittyvät ongelmat ovat yleisempiä toimintarajoitteisilla ihmisillä verrattuna muuhun väestöön (Kuva 4). Koronaepidemia ja sen rajoitustoimet ovat entisestään heikentäneet heidän tilannettaan. Toimintarajoitteisista ihmisistä useampi (29 %) kuin muusta väestöstä (22 %) kertoi hoitokäynnin siirtyneen tai peruuntuneen maaliskuun alun 2020 jälkeen. Toimintarajoitteisista ihmisistä useampi (46 %) kuin muusta väestöstä (30 %) koki, että koronaepidemia oli lisännyt yksinäisyyden tunnetta. Toimintarajoitteisista 20–74-vuotiaista suurempi osa (33 %) kuin muusta samanikäisestä väestöstä (20 %) arvioi, että koronaepidemia on heikentänyt heidän taloudellista tilannettaan ainakin jonkin verran (THL 2020).

Koronaepidemia on heikentänyt hyvinvointia **enemmän toimintarajoitteisilla ihmisillä kuin muilla**

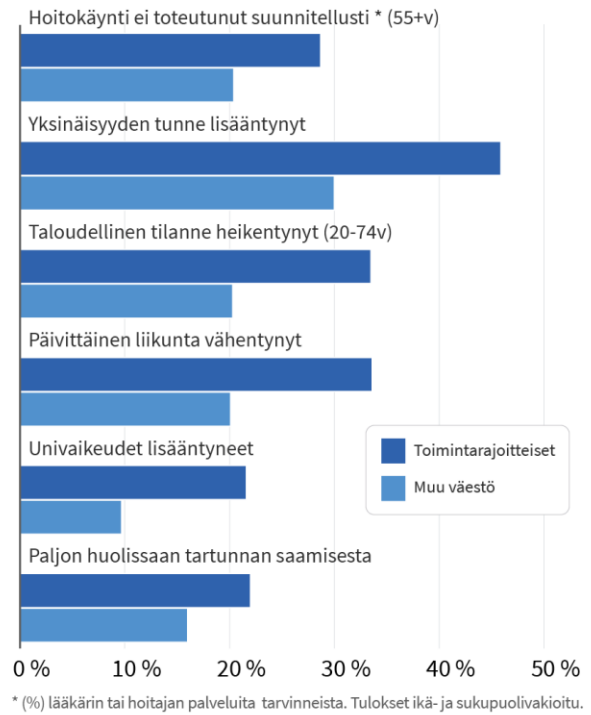
Toimintarajoitteisilla ihmisillä on oman arvionsa mukaan huomattavia rajoituksia perustoiminnoissa: näässä, kuulossa, liikkumisessa, muistamisessa tai oppimisessa.

Heitä on noin 13 prosenttia 20 vuotta täyttäneestä väestöstä.

thl

#koronavirus

Lähde: FinSote, ennakkotieto, kerätty 9-11/ 2020. THL 2020

Kuva 4 Koronan vaikutukset toimintarajoitteisilla

4 INDIKAATTOREIDEN TARKASTELU AJALTA 2017-2020

Laajassa hyvinvointikertomuksessa on käytetty indikaattoreina pääosin sähköisen hyvinvointikertomuksen tarjoamia indikaattoreita. Nämä indikaattorit kuuluvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyyn sekä Finsote-tutkimukseen, joka on tullut entisen alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen eli ATH-tutkimuksen tilalle. Mukana on myös indikaattoreita Sotkanetistä sekä Tilastokeskukselta. Kuntakohtaisia mittareita on käytetty niiltä osin, kun niistä on seurantatietoa olemassa.

Indikaattoreiden analysoinnissa on pyritty saamaan mahdollisimman laaja näkemys indikaattoreiden tuottamasta hyvinvointitiedosta. Tarkastelu luokiteltiin seuraaviin kokonaisuuksiin: hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Nurmijärvellä, elinvoima ja talous, ympäristö ja turvallisuus, digitalisaation ja osallisuuden edistäminen. Lisäksi kunnan hyvinvointia tarkasteltiin ikäryhmittäin; lapset ja nuoret, työikäiset ja ikäihmiset.

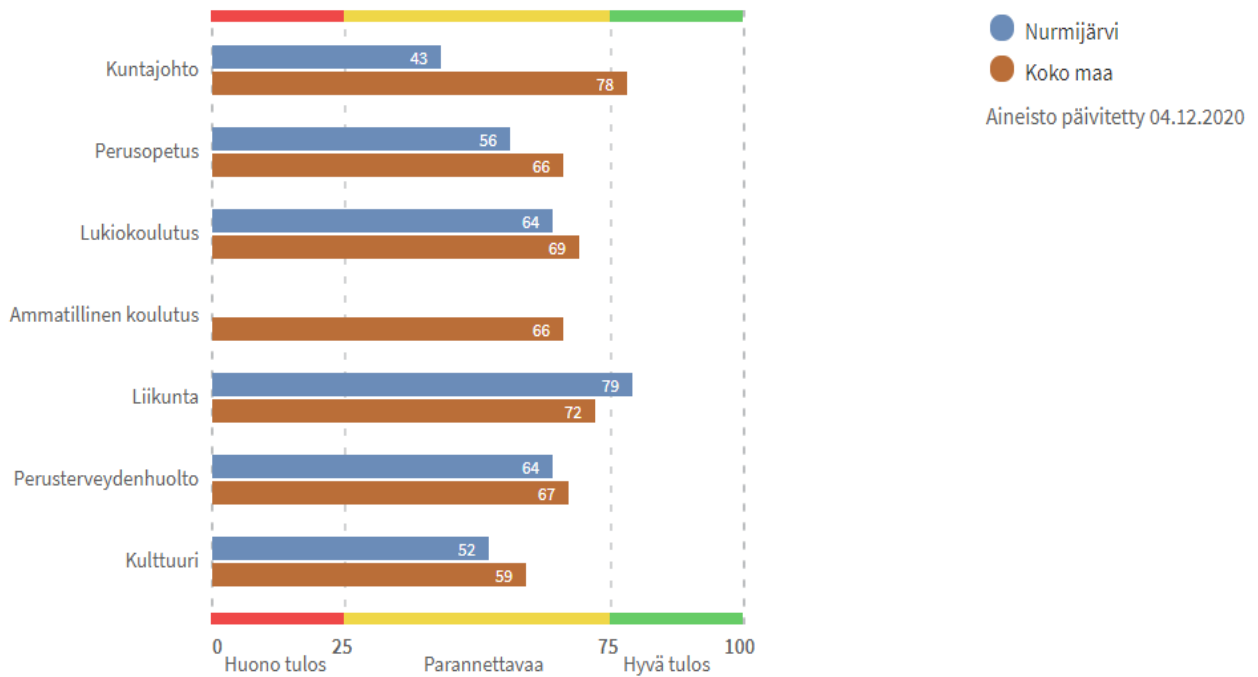
4.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Nurmijärvellä

Kuntien terveydenedistämisenaktiivisuutta seurataan THL:n eli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämän TEAviisarin avulla. TEAviisari on luotu yhdeksi seurannan työvälineeksi kunnille ja kouluille. Ohjelmasta saadut tiedot kuvaavat terveydenedistämisenaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Terveydenedistämisen aktiivisuutta kunnan näkökulmasta tarkastellaan kuvassa 4, joka verrataan kunnan johdon sitoutumista, perusopetusta, lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta, liikuntaa, perusterveydenhuoltoa ja kulttuuria koko maan aineistoon. Parhaimmat tulokset kuntamme on saanut liikunnan edistämisestä ja mahdollisuuksien tuottamisesta. Muissa alueissa on vielä kehittymisen varaa.

Kaikki sektorit : 2020

Pisteet	Nurmijärvi	Koko maa
Kaikki sektorit	60	68
Kuntajohto	43	78
Perusopetus	56	66
Lukiokoulutus	64	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	79	72
Perusterveydenhuolto	64	67
Kulttuuri	52	59

☉ Aluevertailu
Nurmijärvi
Koko maa
+ Lisää alueita
○ Vuosivertailu

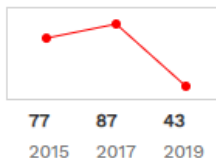
Kuva 4 Terveyden edistämisen aktiivisuus Nurmijärvellä

Korkeimmat pisteet kuntavertailussa on saanut Hyvinkää, 78 pistettä (Taulukko 5). Mahdollisesti tapahtunut kuntaorganisaation muutos ja sosiaali- ja terveystalouden eriytyminen ovat vaikuttaneet Nurmijärven kunnan saamiin pistemääriin.

Taulukko 5 Terveydenedistämisen aktiivisuus vertailtuna lähikuntiin

Terveydenedistämiskiivisuus (TEA) kunnan strategisessa johtamisessa, pistemäärä (T)

-44.16

Kunta haluaa kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiaansa ja liittyi osaksi kansallista, THL:n eli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimaa, Terve kunta- verkostoa vuonna 2020. Verkosto kokoaa yhteen kuntia, joissa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen strateginen linjaus ja toimintaa ohjaava periaate. Verkoston kautta kunta saa tietoa ajankohtaisista tutkimuksista ja koulutuksista. Lisäksi verkostossa jaetaan käytännön esimerkkejä eri hyvinvoinnin edistämisen keinoista, hankkeista ja interventioista. Kunnalla on myös mahdollisuus päästä itse esittelemään omia hyviä käytäntöjään verkoston eri tilaisuuksissa.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä viestintä oli oleellinen osa koronan ehkäisyä ja kuntalaisten hyvinvoinnin tukemista. Kuntalaisille viestittiin erilaisista tukea antavista yhdistyksistä ja järjestöistä sekä kunnan ja Keusoten neuvoa ja apua antavista numeroista eri teemoilla, kuten mielen hyvinvointi, apua tarjoavat tahot ja yksinäisyys.

Kunta jakoi myös kasvomaskeja vähävaraisille kuntalaisille kunnan kirjastoista kevästä 2020 alkaen. Lisäksi Keusotella oli oma kasvomaskien jakopiste kunnan virastotalolla.

Vuonna 2020 Hyvinvointia ja terveyttä edistävien järjestö- ja yhdistysavustusten jakoperusteita kohdennettiin tukemaan entistä paremmin kunnan strategiaa ja eri hyvinvointia edistäviä ohjelmia. Kunta on ollut huolissaan järjestö- ja yhdistyssektorin mahdollisuuksista toimia korona-aikana. Tilannetta kartoitettiin erillisellä kyselyllä loppuvuodesta, jonka seurauksena mahdollisesti käyttämättä jääneitä hyte-avustuksia voi käyttää myös vuoden 2021 puolella.

Kotoutumispalvelut

Kotoutumispalvelut siirtyivät 1.1.2019 sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Kotoutumispalvelussa annetaan asiakkuuteen pohjautuvaa kotouttavaa palvelua kansainvälistä suojelua saaville henkilöille, sekä yleistä matalan kynnyksen palveluohjausta kaikille kunnan maahanmuuttajille, tuloperusteesta riippumatta. Kunta otti vuoden 2019 lopussa 25 kiintiöpakolaista. Kotouttava työ sisälsi terveysturvallisuus huomioiden myös lähikontaktia edellyttävää asiointiapua välttämättömissä asioissa, ohjausta ja neuvontaa eri palveluihin hakeuduttaessa sekä hyvinvointia edistävästä elämänhallinnan tukea. Monikielistä ja monikanavaista koronatiedotusta tehtiin läpi vuoden.

Koronapandemian myötä kotouttavan palvelun sekä kaikkien maahanmuuttajien palveluohjauksen ja neuvonnan tarve kasvoi. Digitaalisten palvelujen nopea yleistymisen haastoi maahanmuuttaja-asiakkaita yhtäältä itsenäiseen asioiden hoitamiseen, toisaalta nettipohjaisten palvelujen

harjoitteluun yhdessä henkilökunnan kanssa. Vapaaehtoissektori on lisäksi organisoinut kuntaan runsaasti etäkielikerhomahdollisuuksia ja niihin ohjattiin aktiivisesti. Moni järjestö- ja seurakuntayhteistyö keskeytyi tai jatkui rajoitettuna, mutta verkosto päivitti säännöllisesti tilannetietoja ja visioi vaihtoehtoisia toimintatapoja järjestää kotouttavaa toimintaa kunnan alueella.

Kunta ei vastaanottanut pakolaisia vuonna 2020. Kotoutumispalveluista siirtyi pois asiakkuudesta n. 50 henkilöä laskennallisten korvausten päätyttyä. Kunta päivitti kotouttamisohjelmansa vuodelle 2021-2022 ja se hyväksyttiin kunnanvaltuustossa syksyllä 2020.

4.2 Elinvoima ja talous

Kunnan työttömyysprosentti kääntyi laskuun vuonna 2016. Joulukuussa 2016 työttömyysprosentti oli 7,5% ja vuoden 2018 lopussa 6,0%. Elokuussa 2019 lukema oli 5,8%. Myös alle 25-vuotiaiden työttömyydessä oli havaittavissa pienoista laskua ennen korona-aikaa. Vuoden 2016 lopussa oli 184 työtöntä alle 25-vuotiasta ja elokuussa 2019 työttömiä oli 129 henkilöä. Taulukossa 6 on esitetty Nurmijärven työttömyysluvut ja niiden vertailu 12/2019 – 12/2020. Työttömyyslukujen vertailussa tulee huomioida koronan vaikutus, joka näkyy nostavana tekijänä jo vuoden 2020 luvuissa. Nurmijärven työttömyysasteen nousu oli hetkellisesti jopa voimakkainta alueella. Syksyn myötä tilanne kuitenkin tasaantui ja vaikutukset verotuloihin olivat pelättyä pienempiä ja verotuloihin saatiin lopulta jopa pientä luonnollista kasvua

Taulukko 6 Nurmijärven työttömyysluvut.

Nurmijärvi													
	2019 M12	2020 M01	2020 M02	2020 M03	2020 M04	2020 M05	2020 M06	2020 M07	2020 M08	2020 M09	2020 M10	2020 M11	2020 M12
Työttömät	1321	1351	1340	1750	2830	2848	2650	2465	2230	2213	2235	2181	2377
Työttömät miehet	744	771	763	947	1477	1499	1362	1260	1168	1192	1204	1180	1285
Työttömät naiset	577	580	577	803	1353	1349	1288	1205	1062	1021	1031	1001	1092
Alle 20-v. työttömät	45	42	40	69	86	83	112	108	98	79	70	82	73
Alle 25-v. työttömät	160	154	155	221	335	328	367	349	292	265	263	265	292
Yli 50-v. työttömät	554	573	569	684	1058	1081	991	948	896	901	896	890	935
Vamm./pitkäaik.sair. työttömät	177	167	169	206	247	240	231	227	211	206	209	212	216
Ulkomaalaiset työttömät	122	139	150	183	254	250	245	252	226	217	203	204	231
Pitkäaikaistyöttömät	418	414	420	428	449	462	517	534	547	565	578	616	667
Lomautettu	83	99	104	401	1278	1283	922	681	581	592	612	576	698
Avoimet työpaikat	202	310	402	219	131	167	118	129	141	163	162	146	170

Nurmijärven kunnan talouden tilanne on haasteellinen. Edelliset vuodet ovat toteutuneet merkittävän alijäämäisinä ja kunnan velkaantuminen on ollut viimeisen 10 vuoden aikana voimakasta. Vuosina 2018 ja 2019 alijäämiä on kertynyt yhteensä lähes 30 miljoonaa euroa ja lainakanta on kymmenessä vuodessa lähes kolminkertaistunut kohoten vuonna 2019 noin 200 miljoonan euron tasolle. Verotulojen nousuun merkittävimmät tekijät vuonna 2020 olivat veroäyrin nousu ja yhteisöveron jakoon tehdyt koronatukimuutokset (1,9 miljoonaa euroa).

Kunta sai valtiolta yhteensä noin 16,2 miljoonan euron arvosta koronatukia, joiden vuoksi tilikauden tulos kääntyi lopulta ylijäämäiseksi 7,7 milj. euroa. Kertaluonteiset tulet auttoivat selviämään vuodesta 2020. On kuitenkin nähtävissä, että koronapandemia jatkuu vielä vuoden 2021 ja sen lisäksi Nurmijärven kunnassa on edelleen ratkaistavana tulojen ja menojen epätasapainoon liittyvät rakenteelliset ongelmat. Kunnan lainakanta on noussut 206,7 miljoonaan euroon ja ilman NUUKA-ohjelman muutoksia lainakannan ennustetaan nousevan yli 500 miljoonaan euroon vuoteen 2029 mennessä. Alijäämäisten vuosien on myös arvioitu tulevaisuudessa jatkuvan, jos kustannuskehitykseen ei saada muutoksia. Tilikausilta 2018 ja 2019 on kertynyt alijäämiä yhteensä noin 28 miljoonaa euroa.

Taulukossa 7 on vertailu lähikuntien välillä perustoimeentulotukea saajat ja saajien osuudesta

Perustoimeentulotuen saajat ja saajien osuus väestöstä	Hyvinkää		Järvenpää		Mäntsälä		Nurmijärvi		Keusote	
	Saajat	Saajien osuus väestöstä, %	Saajat	Saajien osuus väestöstä, %	Saajat	Saajien osuus väestöstä, %	Saajat	Saajien osuus väestöstä, %	Saajat	Saajien osuus väestöstä, %
2020-12	2 063	4,4	2 068	4,6	433	2,1	1 147	2,6	6 596	3,3
2020-11	1 971	4,2	1 992	4,5	430	2,1	1 149	2,6	6 397	3,2
2020-10	1 985	4,3	2 025	4,6	452	2,2	1 074	2,5	6 395	3,2
2020-09	1 865	4,0	1 942	4,4	400	1,9	1 028	2,4	6 045	3,1
2020-08	1 859	4,0	1 861	4,2	416	2,0	1 020	2,4	5 928	3,0
2020-07	2 294	4,9	2 272	5,1	498	2,4	1 243	2,9	7 263	3,7
2020-06	2 328	5,0	2 360	5,4	499	2,4	1 233	2,8	7 422	3,8
2020-05	2 238	4,8	2 275	5,2	488	2,3	1 285	3,0	7 226	3,7
2020-04	2 201	4,7	2 208	5,0	480	2,3	1 215	2,8	7 021	3,6
2020-03	2 091	4,5	2 076	4,7	449	2,2	1 100	2,5	6 581	3,3
2020-02	2 110	4,5	2 054	4,7	440	2,1	1 096	2,5	6 524	3,3
2020-01	1 983	4,3	2 016	4,6	426	2,1	1 034	2,4	6 332	3,2
2019-12	1 930	4,1	1 894	4,3	373	1,8	1 023	2,4	6 037	3,1
2019-04	2 120	4,5	1 978	4,5	391	1,9	1 117	2,6	6 481	3,3
2019-03	2 082	4,5	1 956	4,5	396	1,9	1 084	2,5	6 376	3,2
erotus 12/2020-12/2019	133		174		60		124		559	
kasvu 12/2020 - 11/2020	92		76		3		-2		199	
muutos% 12/2020-12/2019	7		9,2		16,1		12,1		9,3	

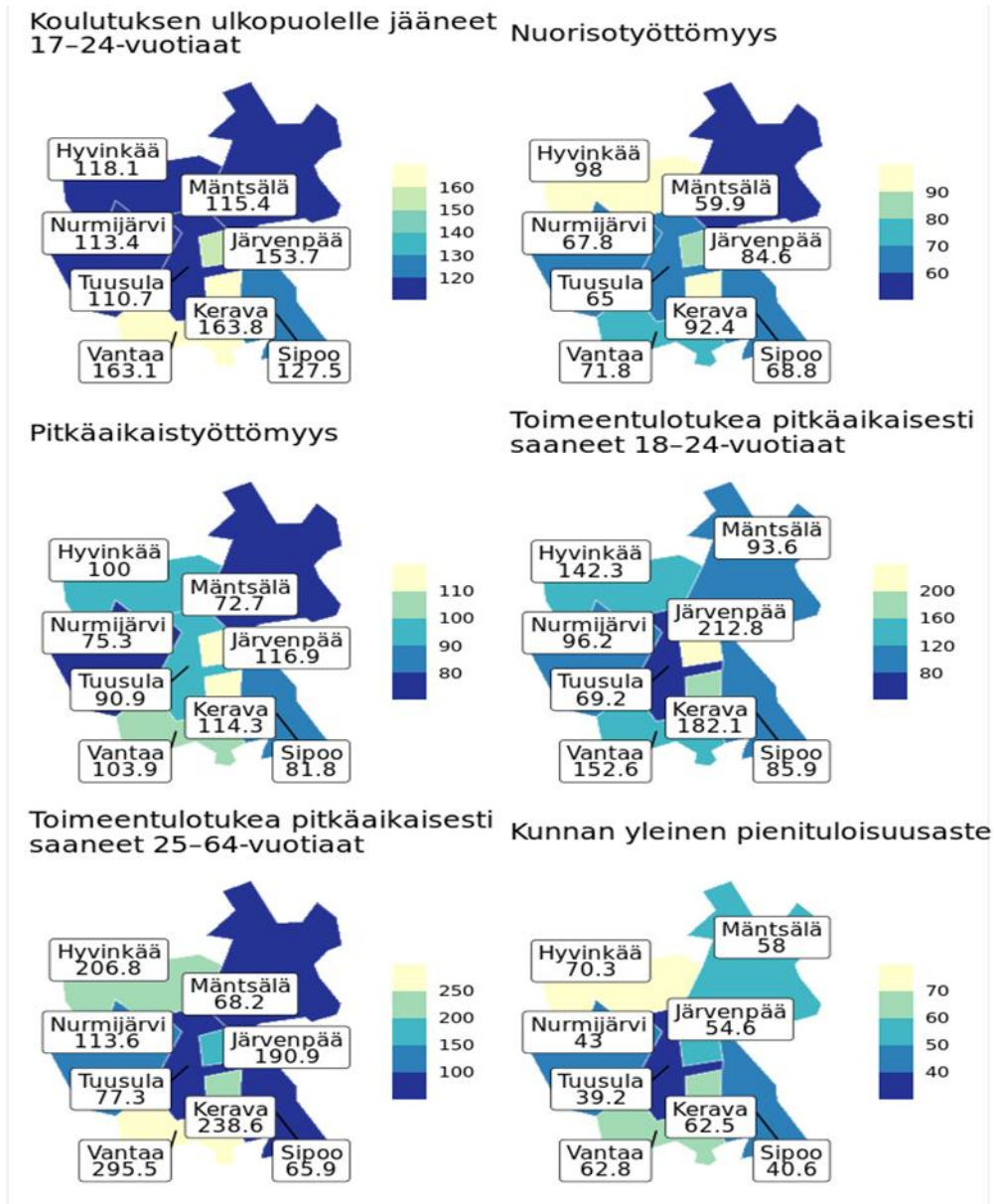
Kuntaan muuttaa edelleen paljon nuoria perheitä ja lapsiperheitä, mutta heidän osuutensa ennustetaan laskevan tulevaisuudessa (18 %). Huomioitavaa on se, että kunnan ikärakenne tulee muuttumaan merkittävästi. Yli 80-vuotiaiden määrän ennustetaan lähes kolminkertaistuvan nykyisestä vuoteen 2040 mennessä ja työikäisten määrän ennakoidaan kasvavan jonkin verran.

Elinvoiman ja talouden indikaattoreita vertaillaan, vuosilta 2017-2019, lähikuntiin taulukossa 8. Valikoidut indikaattorit ovat vuosikate, lainakanta ja suhteellinen velkaantuneisuus.

Taulukko 8 Elinvoima ja talous indikaattoreiden tarkastelu

Diakonia-ammattikorkeakoulun Huoniosaisuus Suomessa-karttasivuston avulla toteutettiin vertailtu kuvaamaan lähikuntien sekä Kervan, Sipoon ja Vantaan inhimillistä huono-osaisuutta (Kuva 5). Vertailu tehtiin koulutuksen ulkopuolelle jäävien 17-24-vuotiaiden nuorten sekä työttömyyden näkökulmasta (2/2021).

Kuva 5 Inhimillinen huono-osaisuus lähikunnissa

4.3.Ympäristö ja turvallisuus

Turvallista ja esteetöntä liikkumista edistettiin tekemällä esteettömyyskartoitussyhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. Toimenpideohjelma tehtiin Kirkonkylän taajamassa 2020. Yksi esteetön penkki asennettiin Rajamäentien jalankulku- ja pyörätien varteen. Vuoden 2021 aikana esteettömyyskartoitusten ja toimenpideohjelmien tekemistä jatketaan Rajamäen keskustassa. Lisäksi 2021 edistetään toimenpiteitä Kirkonkylässä resurssien puitteissa.

Liikenneturvallisuuskartoituksessa on myös huomioitu esteettömyyskartointus. Vanhusneuvosto kartoitti ikäihmisten näkemyksiä liikenneturvallisuussuunnitelmaan eläkeläisyhdistysten jäsenistöltä ja välitti tiedot suunnitelman laatijoille.

Kevyenliikenteen mahdollisuuksia edistettiin valmistelemalla Klaukkalantien ja Kirkkotie-Klaukkalan kehätien välistä jalankulku- ja pyörätien rakentamista, jonka rakentaminen on suunniteltu aloitettavan v.2021 aikana. Lopentien välistä Klaukkalan kehätie-Nummenpääntie jalankulku- ja pyörätien rakentaminen alkaa arvion mukaan v.2022.

Kylien ja taajamien turvallisuutta on edistetty mm. päivittämällä turvallisuussuunnitelmat ja seurattu toimenpiteiden toteutumista. Kylien turvallisuussuunnitelmat tehtiin EMO ry:n tuella ja jatkotoimenpiteet ovat edelleen auki. Turvallisuussuunnitelma on päivitetty ja toimenpiteiden seuranta vielä tarkistetaan.

Liikenteen sujuvuutta kehitettiin lisäämällä joukkoliikenteen käyttöä ja edistämällä liikenteen sujuvuutta edistävien erillishankkeiden suunnittelua ja toteutusta. Valtuusto hyväksyi 16.12.2020 Turvallisen ja kestäväen liikkumisen suunnitelman 2020. Suunnitelma on laadittu kunnan ja ELY:n yhteistyönä. Poikkeusajan (covid-19) vuoksi joukkoliikenteen käyttö ja sen myötä Nurmijärvilipun ja nuorisolipun myynti on vähentynyt merkittävästi. KUUMA-seutulippu on lipputuotteena poistunut käytöstä. Ikäihmisille ei ole joukkoliikenteessä tarjolla erillistä lippuvaihtoehtoa. Ikäihmisten alennukset koskevat ainoastaan yli 40 km:n matkoja. Klaukkalantien-Ropakkotien-Kiikkaistenkujan liittymä valmistui. Klaukkalan ohikulkutie (kehätie) on otettu käyttöön liikenteelle marraskuussa 2020.

Yhdyskuntatekniset palvelut-kyselytutkimus suoritettiin kesällä 2020. Kunnan yleisten alueiden laatutasojen arvosanat (mm. kadut, kevyen liikenteen väylät, valaistus, viheralueet, liikuntapaikat ja ulkoilualueet) ovat vuoden 2020 osalta pysyneet keskimäärin aikaisempien vuosien tasolla tai nousseet hiukan (arvosanat asettuivat välille 2,8 - 4,1). Arvosanojen asteikko oli 1-5 (neutraalin

arvosanan 3 alle jäävät arvot osoittavat kielteistä suhtautumista ja sen yläpuolelle asettuvat arvot myönteistä suhtautumista).

Kuntalaisille tehtiin jätehuoltoon, roskaamiseen ja ympäristön siisteyteen liittyvä kysely syksyllä 2020. Kuntalaisten kysymyksiin vastasivat Nurmijärven kunnan lisäksi Kiertokapula, Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy, jätelautakunta Kolmenkierto ja jätehuollon valvonnasta vastaava Keski-Uudenmaan ympäristökeskus - tulokset on esitetty kunnan kotisivuilla "Jätehuollosta kysyttyä ja vastattua"-sivulla ja katsottavissa osin myös videolta.

Sisäilmaongelmia ovat olleet haasteellisia kunnan kiinteistöissä ja niitä on pyritty ennakoimaan ja hallinnoimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Heikon sisäilman vuoksi on valitettavasi jouduttu ottamaan käyttöön myös erinäisiä väestötiloja.

4.4 Digitalisaation ja osallisuuden edistäminen

Kuluneen valtuustokauden aikana kunta on ottanut käyttöön useita uusia sähköisiä palveluja. Solmu verkkoasiointipalvelu (2018) kokoaa sähköiset palvelut yhteen paikkaan ja sen kautta voi lähettää palautetta, lähettää avustushakemuksia (vuodesta 2019). Sen kautta on myös toteutettu osallistuvan budjetoinnin ehdotushaku vuosina 2019 ja 2020 ja vuonna 2019 toteutettu ehdotusten äänestys. Solmun kehittämisessä pyrittiin käyttäjäystävällisyyteen osallistamalla kuntalaisia suunnittelun aikana. Aikuissosiaalityön asiakasraati antoi palautetta palvelun näkymistä ryhmäkeskustelussa, jonka lisäksi järjestettiin kuusi käyttäjäarviointia kahdella kohderyhmällä (nuoret ja ikäihmiset). Lisäksi varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön sähköinen asiointi vanhempien kanssa Päikky-ohjelman avulla.

Kasvatuksen puolella koulutyön tukena käytetään erilaisia järjestelmiä, kuten oppilashallintojärjestelmä Primus-Wilma ja oppimis- ja työskentelyalusta Edison. Primus-Wilma -oppilashallintojärjestelmään tallennetaan oppilaan koulunkäyntiin liittyviä oleellisia tietoja, kuten oppilaan ja huoltajien yhteystiedot, läsnäolotiedot, arviointitiedot sekä koulunkäynnin historiaan liittyviä tietoja. Järjestelmän avulla toteutetaan myös kodin ja koulun välinen viestintä. Wilma korvasi Helmin 8.8.2019 alkaen Nurmijärven kunnan järjestämässä perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Aluksi Wilmassa on käytössä perustoiminnot, kuten viestit, lukujärjestykset ja poissaolomerkinnot. Tavoitteena kuitenkin on, että ajan mittaan Wilman otetaan käyttöön monipuolisesti erilaisia toimintoja, kuten lomakkeet ja oppilasarvioinnin työkaluja.

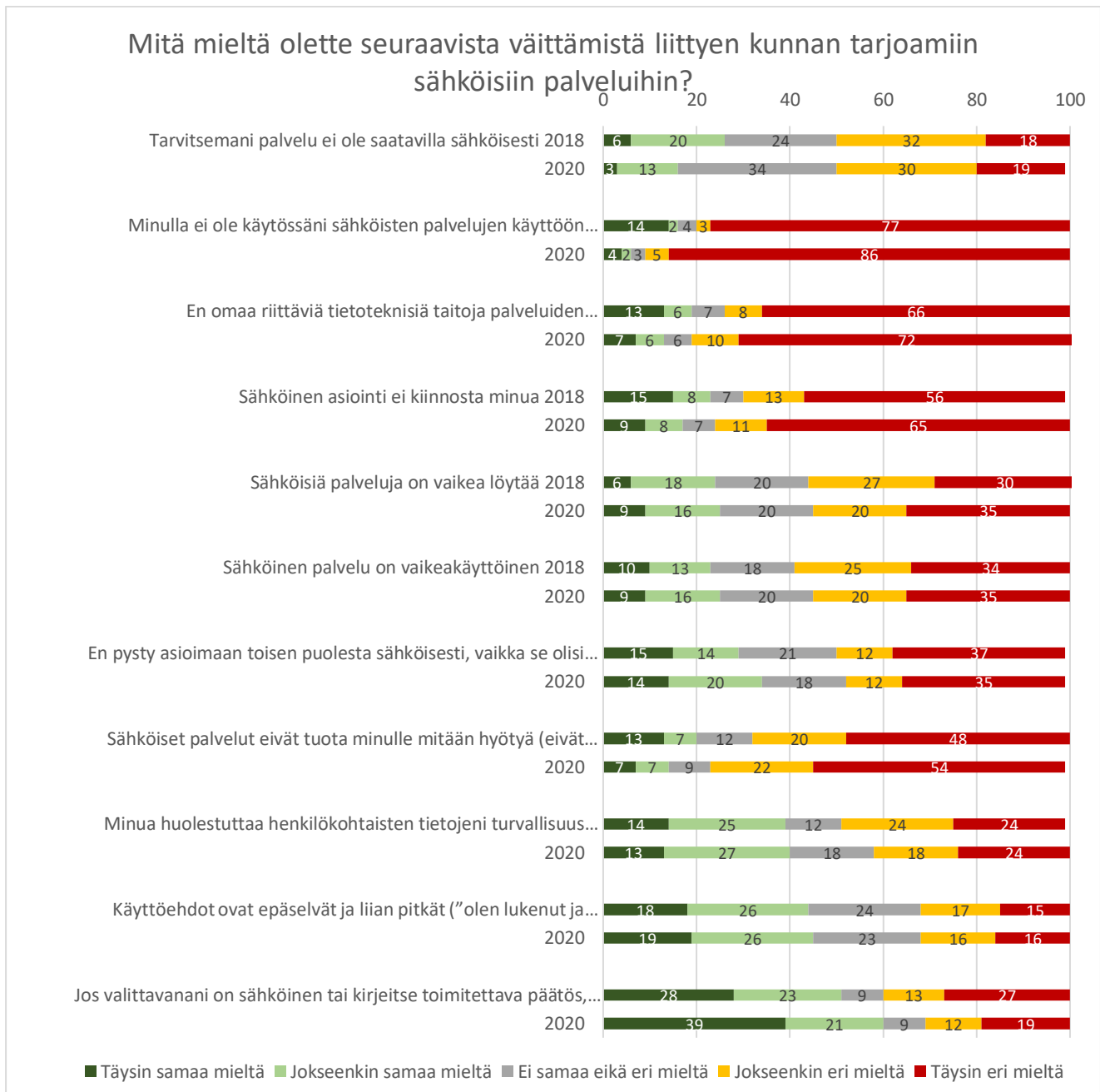

Oppilaiden vanhemmat saavat Wilman käyttöön Suomi.fi-palvelun kautta. Palvelussa vanhemman huoltajuustiedot tarkistetaan suoraan väestötietojärjestelmästä. Tarkistuksen jälkeen vanhempi pääsee katsomaan oman lapsensa tietoja Wilmasta. Suomi.fi-palvelu parantaa Wilman tietoturvaa, koska se rajaa oppilaan tietojen näkemisen henkilöille, joilla on siihen oikeus.

Koulutyössä käytetään Edison oppimis- ja työskentelyalustaa mm. tehtävien ja oppimista tukevien aineistojen jakamisessa sekä yhteisen työskentelyn alustana. Edisonin kautta oppilas pääsee kirjautumaan myös Wilmaan sekä käyttämään Microsoftin ja Googlen palveluita osana opiskelua ja työskentelyä kouluissa. Edison tunnukset ovat oppilaalle henkilökohtaiset, eikä niitä saa antaa kenenkään muun käyttöön. Tunnukset luodaan kaikille oppilaille automaattisesti koulun tvt-vastaavien toimesta. Lisäksi Nurmijärven kunnan koulutuspalvelut on julkaissut oppilaiden vanhemmille suunnatun Koululainen ja media -oppaan, johon on koottu tietoa ja neuvoja sähköisten medioiden käytön tueksi.

Digipalvelulain vaatimusten mukaisesti sähköisen palvelun yhteydessä on julkaistu yhteystieto, josta jokaisella asiakkaalla on mahdollisuus saada neuvoja ja apua palvelun käyttämiseksi. Lisäksi kirjasto tarjoaa henkilökohtaista opastusta tietotekniikan ja digipalvelujen käytössä ajanvarauksella pääkirjastolla ja Klaukkalan kirjastolla. Pääkirjastossa järjestetään myös ATK-kursseja. Ohjaamossa ja työpajatoiminnassa opastetaan nuoria mm. työnhaussa, asuntohakemuksien täyttämässä, oppilaitoksiin hakemissa liittyvissä sähköisissä järjestelmissä. Kotoutumispalveluissa opastetaan maahanmuuttajia sähköisten palveluiden hallintaan.

Kuntalaisten mielipidettä sähköisten palvelujen käyttämisestä on kuitenkin seurattu vuosina 2018 ja 2020 toteutetussa Kuntapalvelut Nurmijärvellä -kyselyssä yhdentoista väittämän avulla. Kysely on lähetetty kyseisinä vuosina loka-marraskuussa 1500:lle satunnaisesti valitulle 18-79 -vuotiaalle nurmijärveläiselle (Kuva 6). Vuonna 2018 vastauksia saatiin 519, joten vastausaktiivisuus oli 34,6 % ja vuonna 2020 vastauksia saatiin 417, joten vastausaktiivisuus oli 27,8 %. Tilastollista tulosten vertailua ei ole tehty, mutta voidaan havaita, että kiinnostus sähköiseen asiointiin, kokemus sähköisten palvelujen hyödyllisyydestä ja alttius valita sähköinen päätös kirjeen sijaan, on kasvanut jonkin verran kahden vuoden aikana.

Kuva 6 Kuntapalvelut Nurmijärvellä -kyselyn tulokset liittyen sähköisiin palveluihin

Kuntalaisten osallisuutta lisättiin osallistuvan budjetoinnin avulla vuonna 2017, jonka jälkeen osallistuvaa budjetointia on toteutettu kunnassa vuosina 2017-2020. Osallistuvassa budjetoinnissa asukkaat otetaan mukaan pohtimaan ja myös päättämään siitä, mihin taloudellisia resursseja käytetään. Osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen ei ole yhtä ainoaa oikeaa menetelmää tai tapaa. Sitä voidaan toteuttaa monista eri lähtökohdista ja osallistuvan budjetoinnin kehittäminen ja erilaiset kokeilut toteuttamisen tavoista olivatkin kuluvan valtuustokauden keskiössä. Osallistuvan budjetoinnin toteuttamisen vaiheet pääpiirteissään olivat: osallistuvan budjetoinnin teeman

määrittely > ehdotushaku > ehdotusten arviointi > äänestys > määrärahan jako, mutta vuosittain prosessiin tehtiin tarkoituksenmukaisia muutoksia.

Yhteistä kuluneen valtuustokauden osallistuvan budjetoinnin kierroksille oli vuosittaiset teemat, joiden ympärille ehdotuksia haettiin. Teemat toteuttivat ennen kaikkea kuntastrategiaan kirjattuja tavoitteita viihtyisästä ja turvallisesta Nurmijärvestä. Vuonna 2020 osallistuvan budjetointi rakentui Seitsemän veljeksien juhluvuoden ympärille. Osallistuvan budjetoinnin määräraha on vaihdellut vuosittain välillä 38 000–50 000 €. Kuluvan valtuustokauden alussa (2017 ja 2018) ehdotuksia määrärahan käytölle haettiin rekisteröidyiltä yhdistyksiltä tai henkilöryhmiltä, joissa oli vähintään kolme jäsentä. Rajoituksesta ehdotusten jättämisen mahdollisuudesta vain yhdistyksille ja henkilöryhmille luovuttiin ja vuosina 2019 ja 2020 kaikki nurmijärveläiset ikään katsomatta pääsivät kertomaan ehdotuksensa siitä, miten osallistuvaan budjetointiin kohdennettu määräraha tulisi käyttää. Ehdotuksissa etusijalle asetettiin pienet enintään 15 000 euron suuruiset hankkeet, jotka oli mahdollista toteuttaa kulloisenkin talousarviovuoden aikana. Vuosina 2019 ja 2020 ehdotuksia pystyi tekemään myös isommista hankkeista ja nämä käsiteltiin toimialoilla erikseen talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Kuluneen valtuustokauden aikana osallistuvan budjetoinnin kautta toteutettiin erilaisia tapahtumia tai edesautettiin tapahtumien järjestämistä eri ikäryhmille (esimerkiksi Syödään yhdessä - tapahtuma, Liikuntasankarit -tapahtuma, välineitä koululaisten onkitapahtumaan Myllykoskelle, Seitsemän veljeksien saunasuunnistus,) ja kohennettiin kylien sekä taajamien ilmeitä muun muassa kukkaistutuksin (Rajamäen ja Palojoen kylien istutukset) ja valaistuksella (kunnanviraston puun valaistus). Erityisesti Klaukkalan viihtyisyyttä parannettiin uusien roska-astioiden ja levähdyspenkkien avulla (uudet roska-astiat ja levähdyspenkit ja levähdyspaikan rakentaminen ikäihmisten asiointireitille Klaukkalaan). Myös Kissankellon palvelutalo sai seinäänsä Nurmijärven ensimmäisen muraalin. Luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia edistettiin entisestään muun muassa Frisbee-radan rakentamisella, Mustasaaren tulipaikan kunnostuksen kautta ja Kuhakosken sillankaiteiden rakentamisella. Myös palveluyksiköiden asukkaiden arkea ilahdutettiin yhteiskäyttöisellä sähköisellä riksapyörällä ja Heikkarin eläkeläiskerholla. Osallistuvan budjetoinnin kautta edistettiin myös lukutaitoa ja -intoa sekä kirjoittamisen taitoa Seitsemän veljeksien juhluvuoden kunniaksi.

4.5 Lapset ja nuoret

Kouluterveyskyselyn (2019) mukaan oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee kaikista ikäryhmistä n. 20%, tässä parin prosentin kasvua vuodesta 2017. Huolestuttavaa on se, että oma kokemus omasta terveydentilastaan on edelleen heikentynyt 8-9-luokkalaisten osalta. Yksinäisyyden kokemista esiintyy myös nuorilla. Kyselyyn vastanneista yksinäiseksi itsensä tuntevat noin 10% nuorista.

Kouluterveyskyselyn (2019) mukaan 4.-5.-luokkalaiset pitävät aiempaa vähemmän koulunkäynnistä, mutta koulunkäynnistä pitävien osuus, 8-9-luokkalaisten keskuudessa on pysynyt suunnilleen samana eli noin 60%, lukiolaisten koulunkäynnistä pitävien osuus on hieman enemmän eli noin 63 %. Moni kyselyyn vastanneista ei tuntenut kuuluvansa luokkayhteisöön ja myös vaikeuksia koulunkäynnissä tuntui olevan aiempaa enemmän (Kouluterveyskysely 2019). Koronan aiheuttamat siirtymiset uudenlaisiin oppimisympäristöihin ovat vaatineet mm. uudenlaisia taitoja tai oppimisen tapoja, mikä taas voidaan kokea oppilaan taholta isonakin koulunkäynnillisenä haasteena. Joillein etäopiskelu ja monipuoliset oppimisympäristöt ovat saattaneet herättää koulumotivaatiota ja edistää koulunkäyntiä. Koulu-uupumuksen kokemus on kasvanut etenkin lukiolaisilla, jo ennen korona-aikaa, (11.2.->18.1.). Peruskoululaisista koulu-uupumusta kokee 16.8%.

Kouluterveyskyselyn mukaan (2019) oppilaiden kokemus mahdollisuudesta osallistua oppituntien sisällön suunnitteluun lisääntyi (71.3-73.3). Oppimiskokemuksessa esim. laskemisen haasteellisuuden kokemuksesta laskivat (2.2-1.9), mutta kirjoittamisen haasteellisuuden kokemus on lisääntynyt (0.8-1.7). Luokkaympäristöön kuulumattomuuden tunteen lisääntyminen on mielenkiintoinen tulos, sillä oppilaat tulivat kuitenkin paremmin toimeen koulukavereittensa kanssa kuin aikaisemmin (81.5-82.6).

Läheisten ystävien puute on myös lisääntynyt 8-9-luokkalaisten keskuudessa (6.9-9) vaikkakin muutos ja luvut ovat vielä pienet verrattuna esimerkiksi Tuusulaan (11.1) ja alle valtakunnallisen keskiarvon (9.1). Nurmijärveläisistä 8-9-luokkalaisista nuorista 9.8 %, lukiolaisista 11.9 % ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 9.4 % oli kokenut yksinäisyyttä. Samansuuntaisia tuloksia saatiin myös Nurmijärven erityisnuorisotyöntekijä Tanja Oguntuasen yhteisötutkimuksessa (2019), jossa 13-19 vuotiaat klaukkalalaiset nuoret nostivat yksinäisyyden yhdeksi huolestuttavaksi, paikalliseksi ilmiöksi.

Kunnan maaliskuussa 2021 teettämän koululaiskyselyn (n=1229) mukaan varhaiskasvatuksessa olevilla lapsilla ja 1-4-luokkalaisilla koululaisilla 92.6 % vastaajista omaa hyviä kavereita. 4-5-

luokkalaisille sekä toiselle asteelle suunnatun kyselyn (n= 464) perusteella 98,5 % kertoo omaavansa vähintään yhden hyvän ystävän. Itselleen merkitykselliseen yhteisöön tai ryhmään vastasi kuuluvansa 88 % vastaajista.

Erittäin huolestuttava Kouluterveyskyselyn (2019) tulos henkisen väkivallan kokemuksesta vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta vuoden aikana, joka korostuu 8-9 luokkalaisten (30.1) ja lukiolaisten (29.6) kohdalla eli noin 30% yläaste -ja lukiolaisista. Kouluterveyskysely toteutetaan keväällä 2021 ja kunta saa kyselyn tulokset loppuvuonna 2021, jolloin tähän tulokseen saadaan vertailuarvo.

Positiivista on se, nuoret kokevat keskusteluvaikeuksien vanhempien kanssa pienentyneen, kuten taulukossa 9 voidaan nähdä (8 – 7.4). Silti tulos on vielä koko maan keskiarvoa (6.1) hieman suurempi. Myös kokemus perheen arjen toimivuudesta on kasvanut ja esim. keskusteluyhteyttä vanhempien kanssa hyvänä pitää yläkouluikäisistä 44,3% (36,4%). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa (Liite 2) on yhtenä toimenpiteenä ollut lasten ja nuorten tunne – ja vuorovaikutustaitojen parantaminen, jota on edistetty erilaisten koulutusten avulla. Tulokset johtunevat myös hyvästä, pitkäjänteisestä työstä mitä on tehty hyvän kommunikaation, luottamuksen ja keskustelevat ilmapiiriin aikaansaamiseksi. Oppilashuollon resurssointia on saatu myös lisättyä vuosien aikana.

Taulukko 9 Elämänlaatua ja osallisuutta kuvaavien indikaattoreiden tarkastelu

Kun tarkastellaan lasten ja nuorten vapaa-aikaa ja elintapoja niin kaikissa ikäryhmissä kokemus siitä, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajantoimintaa nuorille, on kasvanut (29->35, 21->25, 20->30%). Myös vapaa-ajalla tapahtuva liikkuminen on lisääntynyt hieman (20.9-29.4), varsinkin hengästyttävän, vähintään 1 h viikossa tapahtuvan liikunnan osalta (Taulukko 10).

Varhaiskasvatukselle ja 1.4-luokkalaisille teetetyin kuntakyselyn (3/2021) perusteella (n=1229) 53.1 % vastaajista on säännöllinen harrastus ja 90.7 % vastaajista liikkuu säännöllisesti. Liikkumisen edistämiseen on Nurmijärvellä panostettu Liikkuva koulu – liikkuva varhaiskasvatus- ja liikkuva toinen aste -hankkeiden myötä. Nurmijärven kunnalle luovutettiin vuonna 2018 valtakunnallinen Liikkuva koulu -palkinto Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja Opetushallituksen toimesta. Perusteluita palkinnolle oli esimerkiksi Nurmijärven kunnan liikkuvamman toimintakulttuurin pitkäjänteinen ja määrätietoinen kehittäminen. Liikkeelle on lähdetty koulujen omasta näkökulmasta ja heidän toiveitaan kuunnellen. Toimintaa on rakennettu poikkihallinnollisella yhteistyöllä opetustoimen, liikuntatoimen, nuorisopalveluiden sekä varhaiskasvatuksen kanssa.

Haasteena kunnassa on arkiliikkumisen tukeminen eli koulumatkoja ei voida aina tehdä kävellen tai pyörällä johtuen vaarallisista teistä. Kouluterveyskyselyn (2019) mukaan netissä vietetty aika on lisääntynyt lasten ja nuorten keskuudessa. Suositusten mukaisesti ruutuaikaa viihdemedian ääressä saisi olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä. Tavoitteena on pyrkiä lisäämään koulupäivään liitettävää harrastustoimintaa. Vuoden 2020 osalta mahdollisuudet järjestää harrastustoimintaa olivat poikkeuksellisia. Keväällä 2020 maaliskuussa kerhotoiminta keskeytettiin ja syksyllä päästiin jotakuinkin toteuttamaan suunnitellut kerhot. Vuonna 2020 saatiin käyntiin yhteensä 72 kerhoa.

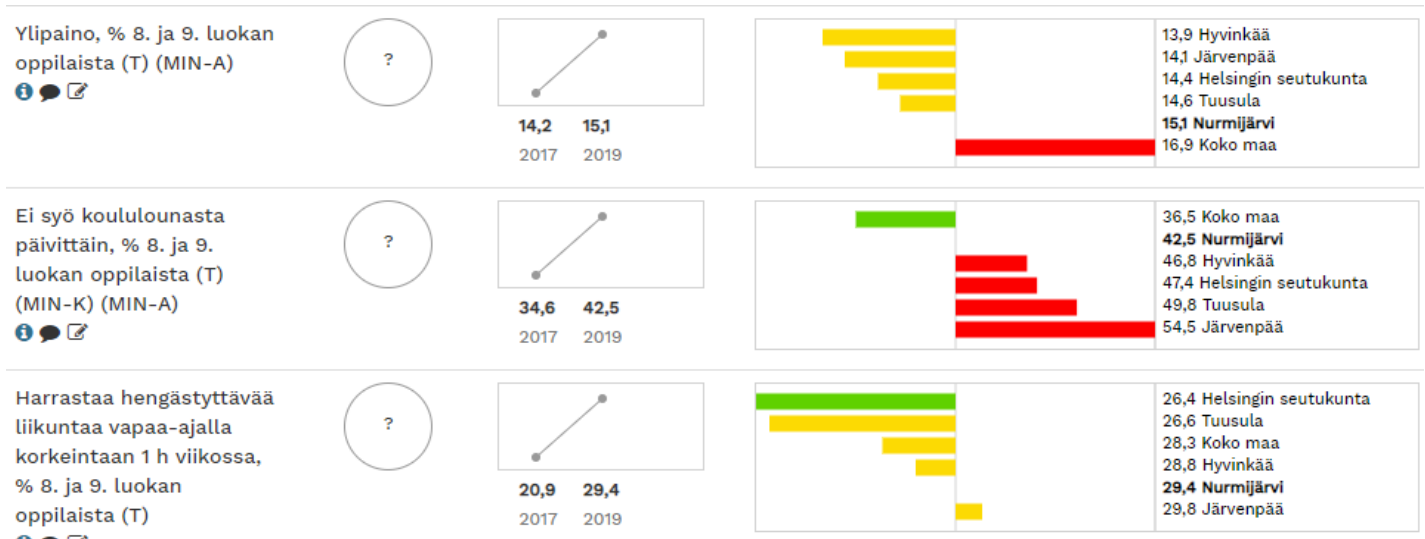
Nurmijärvin on hakenut ja saanut rahoitusta kehittää Opetus- ja kulttuuriministeriön Harrastamisen Suomen mallista. Nurmijärvi harrastaa- hankkeen tavoitteena on ilmaisen harrastuskerhotoiminnan kehittäminen ja toteuttaminen koulupäivän yhteydessä perusopetuksen oppilaille. Kerhotarjonnan suunnittelussa on huomioitu oppilaiden kyselyllä kartoitetut toiveet. Harrastuskerhot toteutetaan koulupäivän yhteydessä ja koulukuljetusoppilaiden oikeus koulumatkakyyteihin säilyy. Kerhoja vetävät kunnan toimijoiden lisäksi opistot, urheiluseurat sekä yritykset. Kaikissa kerhoissa toimintaa ohjaavat koulutetut ammattilaiset. Lisäksi hankkeen avulla pilotoidaan keväällä 1.- 2.- luokkalaisten harrastekerhoja 1-2 koulussa. Toiminnassa kaikille avoimia kerhoja rakennetaan iltapäivätoiminnan yhteyteen mahdollistaen kerhotoiminnan kaikille halukkaille 1. ja 2. luokkien oppilaille. Hankkeella pyritään mahdollistamaan oppilaiden toiveesta esiin noussut E-sportkerho. Ensivaiheessa toiminnan käynnistäminen vaatii laitehankinnat, jonka jälkeen jatkossa kerhoja on mahdollista järjestää tarjoten e-sportharrastusmahdollisuuden myös oppilaille, joilla ei ole siihen kotona välineitä.

Hankkeen mahdollistamana harrastustoiminnan koordinoitiin osoitetaan työaikaa, jotta koulupäivän yhteyteen rakennettavan harrastusmallin suunnitteluun ja toteuttamisen ohjaamiseen on riittävästi resurssia. Harrastuskalenterin kehittäminen vastaamaan oppilaiden kyselyjen kautta kerättäviä toiveita sekä kerhokausien ilmoittautumisten hoitaminen vaatii koordinaattorin hankkeelle.

Kouluissa suoritettujen Move-mittaustulosten perusteella (2019) Suomen kovakuntoisimman koululaiset asuivat Uudellamaalla. Varsinkin Piip-testissä eli viivajuoksussa uusmaalaiset kahdeksannen luokan pojat juoksevat yli minuutin pitempään kuin pohjoissavolaiset ja pohjoiskarjalaiset ikätoverinsa. Tähän saattavat vaikuttaa kunnan hyvät toimenpiteet liikkuvan koulun, liikkuvan varhaiskasvatuksen ja liikkuvan toisen asteen osalta.

Tutkimuksen myös osoittavat, että liikkunnallinen elämäntapa on myös pitkälti sidoksissa perheen koulutustautaan. Korkeammin koulutetut liikkuvat tutkitusti enemmän. Liikkunnallinen elämäntapa on myös periytyvää eli minkälaisen elämäntapamallin vanhemmat lapsilleen antavat, kantaa se pitkälti myös aikuisikään. Lisäksi voisi myös pohtia Nurmijärven imagoa – onko se liikkumista edistävä, liikkunnallisuuteen kannustava ja mahdollistava? Tästä esimerkkinä ns. liikuntakaupungit kuten Lahti ja Jyväskylä.

Taulukko 10 Elämänlaatua kuvaavien indikaattoreiden tarkastelu

Lisäksi tutkimustiedon vertailussa esille nousi arkirytmien ja elintapojen merkitys hyvinvoinnille. Aamupalan syömättä jättäminen, liikkumisen vähäisyys, uupumus, yön vähyys ja päihteiden käyttö (taulukot 8 ja 9) muodostavat kokonaisuuden, joka pitkälti linkittyy elämäntapoihin/elintapoihin

ja yleiseen lapsen ja nuoren hyvinvointiin. Näiden asioiden purkamisessa mm. jo esille nousseesta olemassa olevasta koetusta keskustelumahdollisuuksien parantumisesta on merkittävä hyöty ja apu. Hyvä tulos on se, että ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista nuorista alle 8h yössä nukkuvien osuus on kasvanut kahden vuoden takaisesta kyselystä (26,7%→46,1%), muissa ikäryhmissä osuus on pysynyt suunnilleen samana (n. 30%).

Taulukko 11 Päihteiden käyttö 8-9-luokkalaisilla oppilailla

Muutos päihteiden käyttö 8-9-luokkalaisten nurmijärveläisten nuorten keskuudessa on nähtävissä taulukoissa 11 ja 12. Niin alkoholin, tupakan, nuuskan käyttö sekä huumeiden kokeileminen ainakin kerran on lisääntynyt 8-9-luokkalaisten nuorten keskuudessa. Toisen asteen opiskelijoilla, kuten humalahakuinen juominen yleisesti ottaen maassamme, on vähentynyt. Yleisesti ottaen poikien humalahakuinen juominen oli yleisempää kuin tyttöjen kaikilla, kansallisesti, tarkastelluilla luokka-asteilla. Kunnan 5-9-luokkalaisille ja toisen asteen opiskelijoille teettämän kyselyn (3/2021) perusteella 27.8 % vastaajista on sitä mieltä, että huumeiden saanti on alaikäiselle helppoa Nurmijärvellä ja 24.2. % tietää mistä niitä voi saada. Päihdevalistusta jaetaan mm. ehkäisevän päihdetyön viikolla, jolloin järjestetään erityisesti nuorille kohdennettuja toimenpiteitä nuorisopalveluissa. Lisäksi jaetaan teemaan liittyviä valtakunnallisia materiaaleja ja suoritetaan häkämittauksia.

Taulukko 12 päihteiden käyttö toisella asteella

<p>Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T)</p> <p> </p>	<p></p>	 <p>22,1 18,3 2017 2019</p>		<p>13,1 Järvenpää 17,8 Koko maa 18,3 Nurmijärvi 19,1 Hyvinkää 20,4 Tuusula 21,5 Helsingin seutukunta</p>
<p>Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T)</p> <p> </p>	<p></p>	 <p>1 2,1 2017 2019</p>		<p>0,8 Järvenpää 2,1 Nurmijärvi 2,3 Hyvinkää 2,8 Koko maa 2,8 Helsingin seutukunta 3,3 Tuusula</p>
<p>Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T)</p> <p> </p>	<p></p>	 <p>13,7 14,9 2017 2019</p>		<p>10,5 Järvenpää 14 Koko maa 14,8 Tuusula 14,9 Nurmijärvi 15,7 Hyvinkää 22 Helsingin seutukunta</p>
<p>Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T)</p> <p> </p>	<p></p>	 <p>5 5 2017 2019</p>		<p>2 Järvenpää 2,7 Hyvinkää 3,8 Koko maa 3,9 Helsingin seutukunta 5 Nurmijärvi 7,1 Tuusula</p>

Kasvatus- ja perheneuvonnan tavoitteina on luoda edellytykset lasten turvallisille kasvuoloille, tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja lisätä perheiden ja perheenjäsenten toimintakykyä ja psykososiaalista hyvinvointia. Nuorisoasemalla saa ohjausta ja tukea asioissa kuten: mielenterveys, päihteidenkäyttö, liiallinen pelaaminen, ahdistus tai masennus, elämäntilanteen aiheuttama kriisi, nuoren kehitys ja kasvatusta sekä perheen sisäiset vuorovaikutusongelmat. Perheoikeudelliset palvelut tarjoavat apua lasta koskevien sopimusten ja selvitysten kanssa, esim. isyyteen, lapsen huoltoon ja elatukseen liittyen (Taulukko 13).

Taulukko 13 Perheneuvolan, nuorisoaseman ja perheoikeudellisen yksikön käynnit 2020

v. 2020	Hyvinkää	Järvenpää	Mäntsälä	Nurmijärvi	Pornainen	Tuusula	Keusote
Perheneuvola (ml. neuvolapsykologit), asiakasmäärä (N) alle 13 -vuotiaat	419	348	490	569	119	322	2267
Nuorisoasema, asiakasmäärä (N) 13-18-vuotiaat	364	172*	273	160	41	327	1165
Perheoikeudellinen yksikkö, asiakaskäynnit (N)	1417	1731	543	1175	132	1127	6125
<i>*toiminta käynnistynyt 1.7.2020</i>							

Kasvun ja oppimisen tukipalvelut

Koronaepidemian seurauksena yksikön palvelut siirrettiin sähköisille alustoille. Vain välttämättömät asiakastapaamiset toteutettiin kouluilla. Etävastaanotot ja -palaverit jäivät työntekijöiden palveluvalikkoon myös lähiopetukseen siirtymisen jälkeen. Valtion erityisavustuksella palkattiin vuonna 2020 Nurmijärven lukioon psykososiaalinen erityisohjaaja. Toimenpiteen tavoitteena on lisätä opiskeluhuollon tukea erityisesti mielen hyvinvoinnin asioissa. Aura-asiakastietojärjestelmä otettiin käyttöön 1.2.2020.

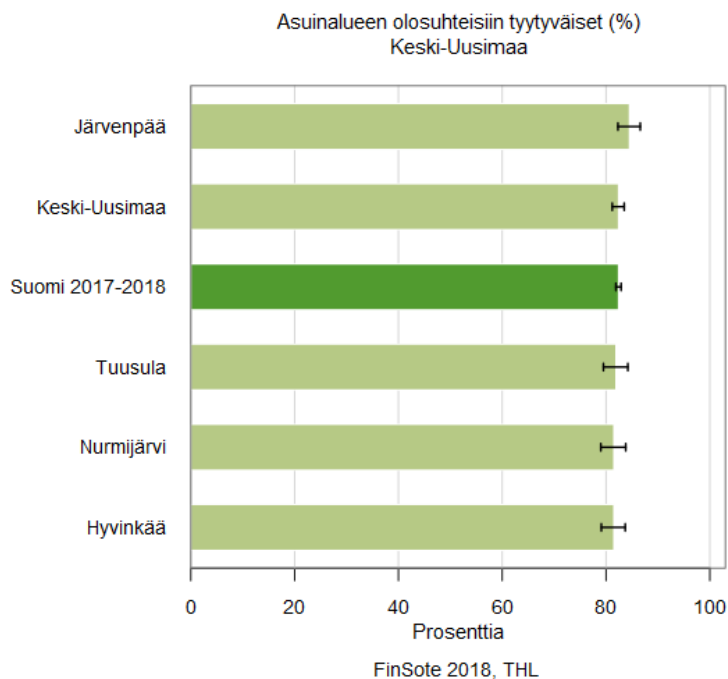
Koulujen alkaessa, kesän 2020 jälkeen, perusopetuksen 2-9 -luokkien oppilaille

toteutettiin hyvinvointikysely. Kyselyn tarkoituksena oli opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti selvittää oppilaiden hyvinvointia ja mahdollista tuen tarvetta. Kyselyn jälkeen oppilaille tarjottiin, heidän sitä toivoessa, koulun aikuisten keskustelutukea. Kysely toteutetaan uudestaan keväällä 2021.

4.6 Työikäiset

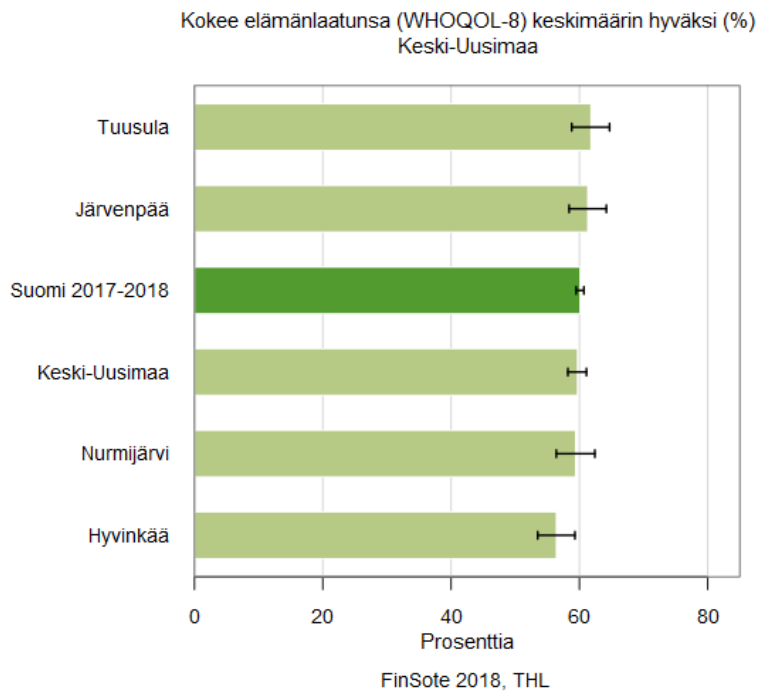
Nurmijärveläiset voivat pääsääntöisesti hyvin ja ovat tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin FinSote-tutkimuksen (2019) mukaan (Taulukko 14). Koettu taloudellinen niukkuus oli tutkimuksen mukaan vähäisempää kuin koko maassa.

Taulukko 14 Asuinalueen olosuhteisiin tyytyväisyys

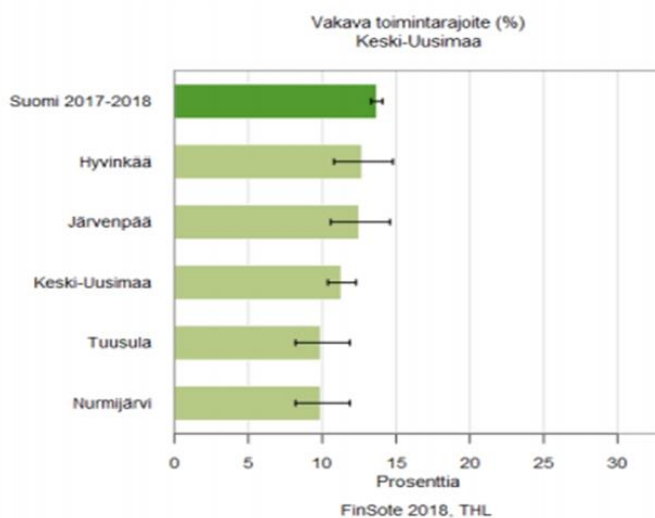
Elämänlaadun keskimääräistä paremmaksi koki lähes 60% vastanneista (Taulukko 15). Kuitenkin aikuisväestön (20-54-vuotiaiden) pahoinvointi nousi esille jo THL:n teettämässä Alueellinen terveys- ja hyvinvointi- tutkimuksessa, varsinkin työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa (2013-2015). Vastaavanlaisia tutkimustuloksia on nähtävissä myös FinSote-tutkimuksessa (2019). Yhtenä toimenpiteenä Nurmijärvelle perustettiin (2016) säännöllisesti kokoontuva lähisuhdeväkivaltatyön tukiryhmä.

Tauluko 15 Keskimääräistä paremmaksi elämänlaatunsa kokevat

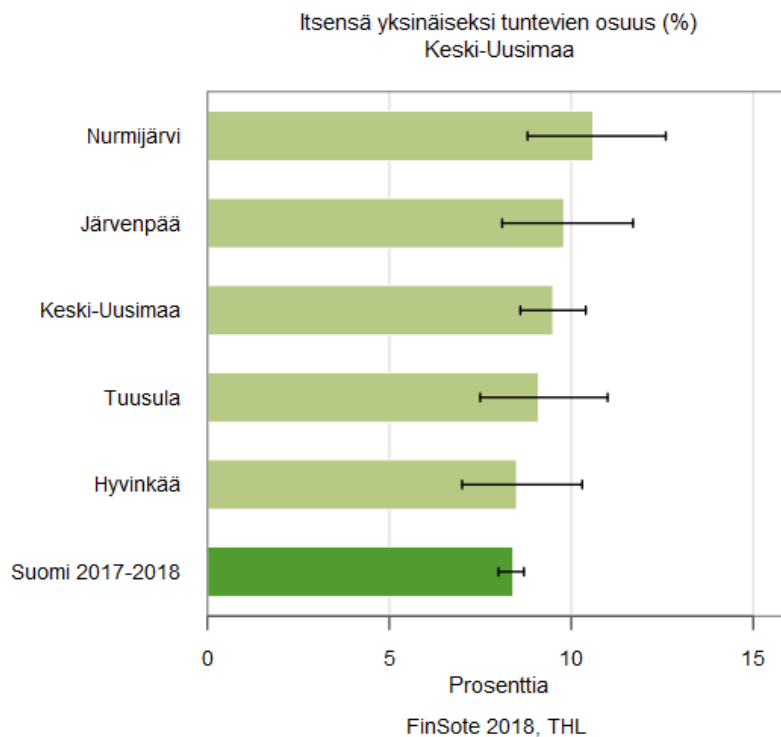
Nurmijärveläiset kokivat elinympäristönsä turvalliseksi ja vakavat toimintarajoitteet olivat vähäisempiä verrattuna koko maan tuloksiin (Taulukko 16).

Taulukko 16 Vakava toimintarajoite Keski-Uudellamaalla

Itsensä yksinäisiksi tuntevien aikuisten määrä oli Nurmijärvellä Keski-Uudenmaan suurin (Taulukko 17). Tutkitusti kokemus yksinäisyydestä lisääntyy ihmisen ikääntyessä. Tosin yksistään ikä ei kuitenkaan selitä yksinäisyyttä vaan ikääntymiseen ja elämäntapaan tyypillisesti kuuluvat tapahtumat. Yleisimpiä yksinäisyyden kokemiseen yhteydessä olevia tekijöitä ovat esimerkiksi eläkkeelle jääminen, leskeys, sosiaalisten suhteiden puuttuminen, muutto, traumaattiset elämäntapahtumat, terveysongelmat, toimintakyvyn lasku ja huono taloudellinen tilanne.

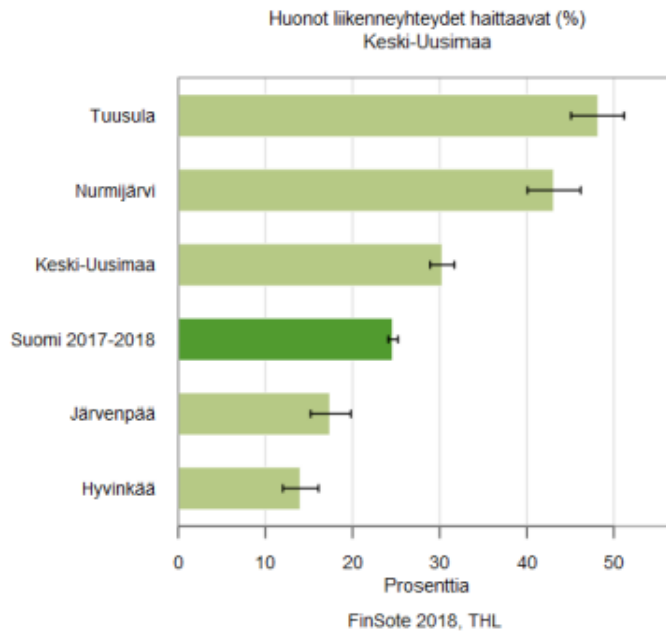
Taulukko 17 Itsensä yksinäiseksi tuntevien %osuus

Tarkasteltaessa työikäistä nurmijärveläistä kuntalaista, niin selittäviä tekijöitä yksinäisyyden kokemiseen saattavat olla esimerkiksi muualta muuttaneiden turvaverkoston puuttuminen tai perheiden turvaverkostot saattavat sijaita kaukana. Työmatkoihin käytetään myös paljon aikaa. Työssä käydään muualla kuin Nurmijärvellä ja julkinen liikenneverkko on heikko eli mm. oman tai kahden auton omistaminen on perheissä hyvin yleistä (Taulukko 18). Osittain myös asutaan haja-asutusalueella. Sosiaalisten kontaktien määrä saattaa esimerkiksi ajanpuutteen vuoksi jäädä vähäiseksi.

Ylipainoisia on Nurmijärvellä Keski-Uudenmaan kunnista eniten ja liikuntaa harrastetaan Keusote-kuntavertailun tuloksena vähiten (Finsote 2019). Kansallisten tutkimusten mukaan lihavuus yleistyy Suomessa erityisesti työikäisillä. Yli 30-vuotiaista vain neljännes on normaalipainoisia (UKK-Instituutti 2019). Nurmijärvellä ylipainoisuus on yleistä varsinkin nuoremmilla miehillä ja naisilla.

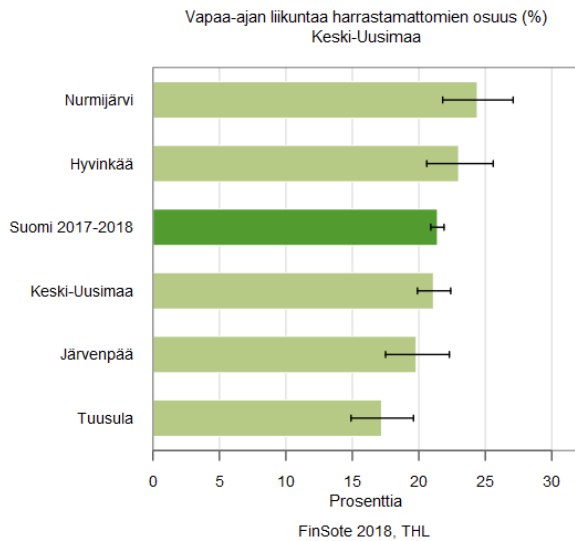
Taulukko 18 Huonot liikenneyhteyden haittaavat

Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien ja ylipainoisten osuus ovat myös vertailukuntien kärkeä (Taulukko 19, 20, 21). Yleisesti ottaen Nurmijärven haasteena on arkiliikunnan tukeminen kaikissa ikäluokissa. Kuntarakenteen vuoksi kunnassa käytetään esimerkiksi autoa pyöräilyn tai kävelyn sijaan johtuen pitkistä välimatkoista kodin, työpaikan, harrastusten ja eri palveluiden välillä.

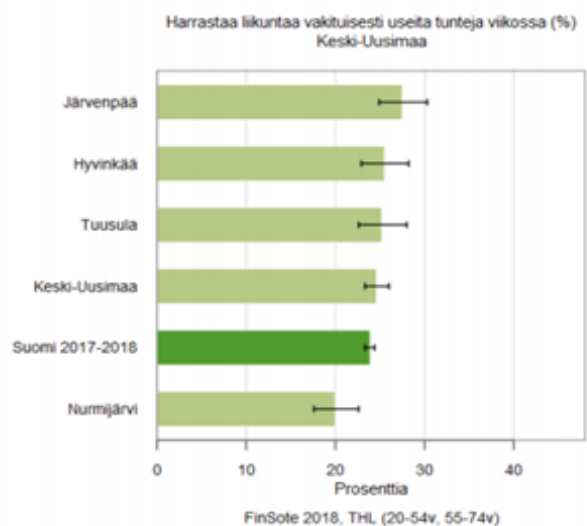
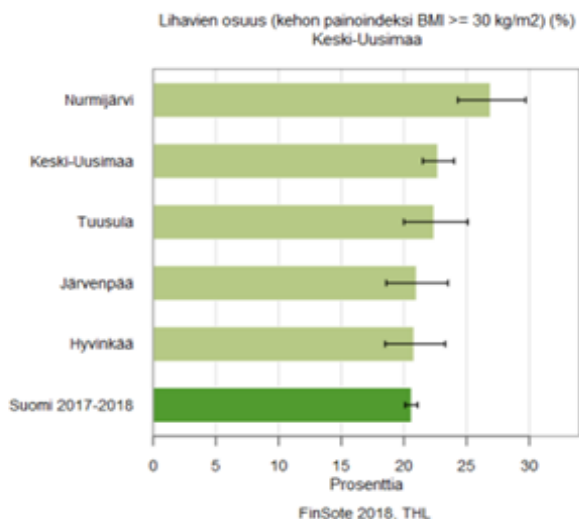
Huomioitavaa on myös se, että suomalaiset aikuiset viettävät suurimman osan valveillaoloajasta paikallaan, pääasiassa istuen. Liikkumaton elämäntapa alkaa itseasiassa jo päiväkodissa ja kouluiässä se lisääntyy entisestään. Nykylämässä on myös monia paikallaanoloa altistavia laitteita ja teknologiaa, joista tutuimpia ovat ruutuviihdettä tarjoavat televisio, tietokoneet ja kännykät.

Taulukko 19 Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus

Nurmijärvellä liikkumattomuuden ja ylipainoisuuden haasteeseen vastaa esimerkiksi Keusoten kuntien liikuntapalveluiden ja Keusoten yhteistyössä aloittama elintapa- ja liikkumisneuvonnan kehittämistyö, joka osaltaan tuo päivitettyjä toimintamalleja liikkumisen lisäämiseen ja elintapaneuvontaan. Nurmijärven kunta on tässä kehitystyössä vahvasti mukana. Lisäksi lasten vanhempien aktivoimiseksi, lasten harrastusten ajaksi, kunnan liikuntapalveluissa on järjestetty lasten vanhemmille kohdennettuja liikuntaryhmiä. Painopiste Klaukkalassa, jossa yhteistyössä Nurmijärviopiston kanssa toteutettu 1 h/vko. Toiminta on nykyisin sulautunut osaksi Nurmijärviopiston toimintaan. Säännöllisellä liikunnalla on suuri merkitys painon hallintaan, mutta yksistään liikunnan lisääminen ei auta vaan avuksi tarvitaan myös esimerkiksi ravitsemusohjausta (UKK-Instituutti 2019).

Taulukot 20 ja 21 Lihavien (BMI $\geq$ 30) osuus sekä liikunnan vakituisesti harrastavien osuus

Lisäksi työikäisten kohdalla, FinSote-tutkimuksessa (2019) sekä PYLL-arvoissa (80), esille nousivat naisten diabeteskuolemat. Diabeteksen yleistymisen on valtakunnallinen haaste, johon mietitään ratkaisuja niin paikallisesti kuin valtakunnankin tasolla. Tyypin 1 diabetes on Suomessa yleisempi kuin missään muussa maassa. Tämä saattaa osaksi selittyä suomalaisesta geeniperimästä. Kun tarkastelemme asiaa lukumäärittäin niin tyypin 1 diabetesta sairastaa suomessa noin 50 000 henkilöä. Tyypin 2 diabetesta sairastaa noin 300 000 suomalaista (THL). Tyypin 2 diabeteksen yleistymiseen vaikuttavat osaksi elintavat eli esimerkiksi väestön lihominen ja liikunnan väheneminen. Muita tyypin 2 diabeteksen yleistymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi väestön ikääntyminen ja eliniän pidentyminen (Diabetesliitto 2019). Yhtenä, kunnan toimenpiteenä keinona diabeteksen ehkäisyyn, on jo tekstissä mainitun, kehitteillä olevan alueellinen elintapa- ja liikkumisneuvonnan kehittämisen.

Ehkäistävässä olevat ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet (PYLL) Nurmijärvellä kehityssuunta on huonompaan suuntautuva ja arvot koko maata huonompia. PYLL-mittarihan tuo esiin kunnan tai kaupungin suurimmat ongelmat ja sairausryhmät, jotka vaikuttavat hyvinvointiin negatiivisesti. Yleisesti ottaen Uudenmaan kuntien PYLL-arvot ovat kuitenkin hyvät, vähintäänkin maamme keskitasoa. Kehitys on ollut hyvä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta: useissa Keski-Uudenmaan kunnissa pahanlaatuisista kasvaimista aiheutuneet PYLL-menetykset ovat korkeat ja suunta on mennyt jopa huonompaan. Tämä suunta näkyy myös Nurmijärvellä. Tutkimusten mukaan naisilla eniten ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia aiheuttivat juuri pahanlaatuiset kasvaimet. Toiseksi yleisimmin menetyksiä aiheuttivat tapaturmat (703/33%), joista liikennetapaturmat muodostivat suurimman osan (165). Miehillä tapaturmaperäiset menetetyt elinvuodet olivat suurin ryhmä (1190/33%). Näistä lähes puolet johtui itsemurhista ja merkittävä osa (191) liikennetapaturmista.

Heikentyneeksi koettu työkyky on yleisempää kuin pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa ja hieman yleisempää kuin koko maassa (FinSote 2019). Perheen ja työelämän yhteensovittamisen helpottamiseksi kirjastoon on hankittu etätyökalusteet. Pääkirjaston tulevassa remontissa on myös huomioitu etätyöskentelytilat. Tulevassa Klaukkalan kirjaston uudistuksessa huomioidaan myös etätyömahdollisuus. Lisäksi Monikon aulassa on mahdollisuus etätyöskentelyyn.

.6 Ikääntyneet

Ikääntyneiden osuus kasvaa Nurmijärvellä (Tauluko 19). Kunnan palveluverkkosuunnitelman yhteydessä esitetystä taulukosta arvioitiin Vuoteen 2040 mennessä 60-vuotiaiden ja vanhempien määrän ennakoitua kasvavan nykyisestä merkittävästi (67%) ja yli 80-vuotiaiden määrän ennustetaan lähes kolminkertaistuvan nykyisestä.

Taulukko 22 Ikääntyvien %-osuus kunnan väestöstä (Sotkanet)

			2017	2018	2019
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä info ind. 170	Hyvinkää	yhteensä	12,1	12,6	12,8
	Järvenpää		11,1	11,2	11,7
	Nurmijärvi		10,0	10,0	10,2
	Tuusula		10,7	11,1	11,3
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä info ind. 1068	Hyvinkää		20,9	21,7	22,2
	Järvenpää		17,2	17,6	18,4
	Nurmijärvi		15,9	16,3	16,8
	Tuusula		16,8	17,5	18,2
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä info ind. 1069	Hyvinkää		6,2	6,4	6,7
	Järvenpää		4,6	4,8	5,1
	Nurmijärvi		4,7	4,9	5,1
	Tuusula		4,6	4,9	5,2
75 vuotta täyttäneet, % väestöstä info ind. 171	Hyvinkää		8,8	9,0	9,3
	Järvenpää		6,2	6,4	6,7
	Nurmijärvi		6,0	6,3	6,6
	Tuusula		6,0	6,4	6,8
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä info ind. 675	Hyvinkää		2,5	2,6	2,7
	Järvenpää		1,5	1,5	1,6
	Nurmijärvi		1,3	1,4	1,5
	Tuusula		1,4	1,5	1,6

Huomioitavaa on, että valtaosa yli 65-vuotiaista Nurmijärveläisistä voi hyvin (FinSote 2019). Ikäihmisten kotona asumisen sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät vahvasti mm. palveluiden saavutettavuus, osallisuus, yhdyskuntasuunnittelu ja fyysinen aktiivisuus. FinSote tutkimuksen (2019) mukaan Nurmijärveläiset ikäihmiset kokevat elämänlaatunsa hyväksi ja kokevat Nurmijärven turvallisen elinympäristönä. Tyytymättömiä ollaan julkiseen liikenteeseen. Hieman huolestuttavaa on ikäihmisten alkoholinkäytön lisääntyminen.

Valtaosa ikääntyneiden hyvinvoinnin tukemiseen luotujen toimenpiteiden toteuttamisesta on siirtynyt 1.1.2019 alkaen Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle, kun kunnan sote-palvelut siirrettiin Keusoten järjestämis- ja tuottamisvastuulle. Ikäihmisten hyvinvointia edistäviä ja tukevia toimenpiteitä on toteutettu yhteistyössä kunnan ja Keusoten yhdyspintatyöskentelyllä. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena oli edistää pääsääntöisesti eri palveluihin ohjautumista. Lisäksi vaikutustyötä tehtiin erilaisissa alueellisissa työryhmissä ja päihde- ja mielenterveyden edistämisessä. Tällä hetkellä kunnassa on tekeillä Ikäihmisten palveluopas, jolla pyritään entisestään edistämään ikäihmisten ohjautuvuutta vapaa-ajan ja Keusoten palveluiden piiriin. Opasta työstetään yhteistyössä kunnan, yhdistysten ja järjestöjen sekä yksityisten yritysten kanssa. Lisäksi oppaaseen liitetään Keusoten ikäihmisille suunnatut palvelut keskitetysti.

Terveyspalveluiden kehittämisessä on keskitetty viime vuosina, Keusoten taholta, mm. sähköisten palveluiden kehittämiseen. Kunnan vanhusneuvosto on korostanut hyvinvointikertomuksen raportissaan, että ikäihmisille suunnatut terveystarkastukset tulee tehdä aina kasvokkain.

Kunnan Ikäihmisille suunnattujen palveluiden osuus on kuitenkin koko ajan kasvanut. Tällä hetkellä mm. liikuntapalveluiden ikäihmisille kohdennettujen palveluiden osuus on 50% toiminnasta eli n. 30 ryhmää/vko. Kirjastoissa järjestetään k 60 -tilaisuuksia. Kirjaston koordinoimat Täällä teitä varten-tilaisuudet ovat kohdentuneet ikäihmisten asumisyksiköihin. Ikäihmisten muistelutilaisuudet ovat myös toiminnassa. Kirjaston atk-kerhot sekä Nurmijärviopisto järjestävät opastusta ja kursseja aloitteleville tietokoneen käyttäjille ja kirjaston koti eli Silja-palvelu vie kirjoja myös ikäihmisten koteihin. Kirjastojen Ratamo-kyselyn (2020) perusteella ikäihmiset nostivat kirjaston tärkeimmiksi palveluiksi, lainaamisen lisäksi; lehtien lukumahdollisuuden, henkilökunnan apu tiedon- tai aineistonhakuun, tapahtumat, näyttelyt, mahdollisuuden kopiointiin ja tulostamiseen sekä hiljaisen lukutilat. Kirjaston ja museon toimenpiteet, eli valokuvanäyttelyiden vieminen terveyskeskuksen pitkäaikaisosastolle, mahdollistavat mm. kulttuurihyvinvoinnin edistämisen myös haasteellisemmassa asemassa oleville kuntalaisille. Lisäksi Monikossa on järjestetty konsertteja sekä päivätansseja ikäihmisille kohdennettuna.

Pandemia vaikutti merkittävästi ikäihmisen hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden toteuttamiseen. Huoli koronan vaikutuksista ikäihmisten hyvinvoinnista nousi keväällä 2020 ikäihmisiin kohdistettujen rajoitteiden vuoksi. Erytisen tärkeää on ollut tukea haavoittuvassa asemassa olevien kuntalaisten hyvinvointia ja vastata heidän avuntarpeeseensa. Keväällä organisoitiin yhteistyössä seurakunnan vapaaehtoistoiminnan kanssa kauppa- ja ruoka-apu haasteellisessa asemassa oleville ikäihmisille. Kunnan työntekijät myös tavoittelivat puhelimitse 80 – vuotiaita ja sitä vanhempia kuntalaisia kartoittaen heidän hyvinvointinsa tilaa. Soittojen avulla tavoitettiin 854 ikäihmistä. Soittojen perusteella tehtiin 35 palvelutarpeen arviointipyyntöä. Soittojen ja kysymyksien perusteella yksinäisyyttä kokeville ikäihmisille perustettiin seurakunnan vapaaehtoisten kanssa säännöllinen soittoerä, jonka piirissä on 40–60 ikäihmistä. Koska yksinäisyyden tunne on Nurmijärvellä Keski-Uudenmaan korkein, sitä myös seurataan eri ikäryhmissä (Taulukko 22). Nurmijärvellä yksinäiseksi tuntevien ikääntyneiden osuus n vertailukuntien korkein 65-vuotta täyttäneiden kohdalla (7.0), mutta pienin 75-vuotta täyttäneiden ryhmässä.

Taulukko 22 Itsensä yksinäiseksi kokevien ikäihmisten määrä (Sotkanet)

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet info ind. 4286	Hyvinkää	6,8
	Järvenpää	6,7
	Nurmijärvi	7,0
	Tuusula	6,4
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet info ind. 4287	Hyvinkää	9,1
	Järvenpää	9,6
	Nurmijärvi	8,6
	Tuusula	8,9

Kunnan ja vanhusneuvoston teettämän, yhteistyössä järjestöjen ja yhdistysten kanssa toteutetun, ikäihmisille suunnatun kyselyn (2/2021) perusteella (n=158) 48,3% vastaajista tuntee olonsa kohtalaiseksi. Hyväksi olonsa tuntee 42,3 % vastaajista ja erinomaiseksi 8 %. Heikoksi tuntevia oli 1,5 % vastaajista. Ulkopuolisen tahon apua, jos koronatilanne jatkuu vielä noin kuusi kuukautta, tunti tarvitsevansa 15,5 % vastaajista. Kyselyssä tiedusteltiin myös suurimpia haasteita, joita ikäihmiset ovat kokeneet koronan aikana ja suurimmat vastausprosentit saivat vapaa-ajan harrastusten peruuntuminen 46,2%, lähikontaktien välttäminen 30,6%, tapahtumien peruuntuminen 30,4% ja kokoontumisten rajoittaminen 30,1%. Korona-ajasta selviytymisen parhaista keinoista vastaajat nostivat esille mm.; liikunnan ja ulkoilun (hiihto, lumityöt), yhteydenpidon perheeseen, lapsenlapsiin ja ystäviin sekä tavalliset talousaskareet (ruoanlaitto, leipominen) ja käsillä tekeminen (käsityöt), lukeminen, TV:n ja radion. Lisäksi esille nousivat turvallisuusohjeiden noudattaminen,

koronasta puhumisen välttäminen ja normaalin elämän jatkaminen, päivärytmin ylläpitäminen ja ostosten keskittäminen sekä kauppa-apu.

4.7. Järjestöyhteistyö

Kunta tukee vuosittain järjestö- ja yhdistyskenttää jakamalla liikunta-, nuoriso, kulttuuri- ja hyvinvointia ja terveyttä edistäviä avustuksia.

Hyvinvoinnin edistämisen talousarviossa oli vuodelle 2020 varattuna 54 000 euroa jaettavaksi avustuksina hyvinvointia ja terveyttä edistäville järjestöille ja yhdistyksille. Avustettavan toiminnan tulee täyttää vähintään kaksi seuraavista hyvinvoinnin edistämisen tavoitteista:

- kaventaa väestöryhmien välisiä hyvinvointi ja terveyseroja
- ylläpitää tai parantaa työ- ja toimintakykyä
- ehkäistä tapaturmia
- ehkäistä osattomuutta ja syrjäytymistä sekä edistää osallisuutta
- edistää ja vahvistaa mielenterveyttä
- tukea yhteisöllisyyttä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä
- edistää ja tukea vapaaehtoisuutta

Jaettavat avustukset ovat toiminta- ja kohdeavustus. Toiminta-avustus on tarkoitettu hyvinvointia ja terveyttä edistävän yhdistyksen perustoiminnan kuluihin. Toiminta-avustuksella tuettavia menoja ovat avustettavasta toiminnasta aiheutuvat kustannuserät.

Kohdeavustusta myönnetään ensisijaisesti tapahtumiin, hankkeisiin, produktioihin, projekteihin, leireihin ja retkiin. Kohdeavustusta myönnetään ainoastaan avustettavaan tapahtumaan tai hankkeeseen liittyviin kuluihin.

Toiminta- ja kohdeavustukset olivat nurmijärveläisten rekisteröityjen järjestöjen ja yhdistysten haettavissa 30.4.2020 mennessä. Hakemukset tehtiin sähköisesti kunnan Solmu -järjestelmässä. Määräaikaan mennessä hakemuksia jätti 28 yhdistystä ja järjestöä.

EHDOTUKSIA JA NOSTOJA SEURAAVAAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEEN

- Kouluterveyskyselyn ja FinSote-tutkimuksen tulokset ovat käytettävissä seuraavan hyvinvointikertomuksen laadintaan vuoden 2021 lopussa. Tulisi pohtia, onko merkityksellistä kerätä tietoa koronan vaikutuksista kuntalaisten hyvinvointiin sähköisesti sekä paperisena toteutettavan kyselyn avulla kesän 2021 jälkeen.
- Kunnassa on jo tehty toimenpiteitä koulupoissaolojen vähentämiseksi ja se on yksi hyvinvointitoimialan vuoden 2021 sitovista tavoitteista. Kuitenkin lasten ja nuorten koulupoissaolot ja koulupudokkuus ovat huolestuttavia ilmiöitä, joihin tulee jatkossakin kiinnittää huomiota.
- Koronaepidemia on iskenyt kaikkein voimakkaimmin jo ennestään haavoittuvassa asemassa oleviin perheisiin ja lapsiin. Useiden eri järjestöjen havaintojen mukaan uupumus on suurinta yksinhuoltajaperheissä, joissa on erityistä tukea tarvitseva lapsi tai lapsia. Perheet ja lapset eivät ole voineet kevään aikana tukeutua tavanomaiseen tapaan lähipiiriin, kuten isovanhempiin ja tukiverkoston, jolloin palvelujen tarve on kasvanut. Taloudellisen tilanteen uhat ovat lisänneet monen muista kuin taloudellisista syistä haavoittuvassa asemassa olevan perheen huolia.
- Koronakriisi on näkynyt psyykkisten oireiden pahenemisena, ahdistuksena ja itsetuhoisten ajatusten määrä on lisääntynyt. Erityislasten vointi on yksi keskusteluissa esille noussut aihe. On odotettavissa, että koronaepidemian seurauksena niin lasten, nuorten kuin vanhempienkin mielenterveyden häiriöt lisääntyvät. Mm. nuorten mielenterveysongelmista oltiin huolissaan jo ennen koronaa. Vuonna 2019 kouluterveyskyselyissä 8. ja 9. luokkalaiset raportoivat masennuksesta ja jaksamisen puutteesta. Korona vaikuttaa nuorten arkeen; nuorten elämää rajoitetaan isosti: harrastukset, koulut ja tavalliset, tutut hengauspaikat ovat kiinni.
- Lasten ja nuorten elintavat huolestuttavat. Lasten ja työikäisten nurmijärveläisten ylipaino on lisääntynyt. Lisäksi huomiota herättää liian vähäinen liikunta. Kokonaisuutena perheiden elintavat eli arkiaktiivisuus, päivärytmi, ruokarytmi, riittävä uni tulisi huomioida.
- Ilkivallan ja kiusaamisen tilanteet eivät välttämättä ole määrällisesti lisääntyneet, mutta tapaukset ovat haasteellisempia. Ilmiö on myös nähtävissä yhä nuorempien keskuudessa.
- Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen mm. olemassa olevien palveluiden tietoisuuden lisäämisellä ja aktiivisen arjen edistämällä monialaisella yhteistyöllä.
- Koronaepidemia on lisännyt yksinäisyyden tunnetta noin neljänneksellä työikäisistä ihmisistä. Yksinäisyyttä koetaan hieman enemmän nuoremmassa ikäluokassa ja korkeammin koulutetuilla, kuin vanhemmilla ja vähemmän koulutetuilla. Yksinäisyydestä kärsivät eniten ihmiset, jotka ovat jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa. Yksinäisyys on

lisääntynyt erityisesti yli 65-vuotiailla, yksin asuvilla, pienituloisimmilla ja työelämän ulkopuolella olevilla.

- Maahanmuuttajien määrä kasvaa Nurmijärven kunnassa jatkuvasti. Muutos vuosien 2019 ja 2020 välillä on yli 300 henkilöä. Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan terveyserot eri maahanmuuttajaryhmien välillä voivat olla suuria. Pakolaisina tai turvapaikanhakijoina maahan tulleet sekä heidän perheenjäsenensä ovat usein heikoimmassa asemassa.
- Kuntalaisten osallisuutta edistäessä erityinen huomio tulisi kiinnittää kaikista heikoimmassa asemassa oleviin ja syrjittyihin. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sokra tuottaa tietoa, tukee osallisuustyön kehittäjiä ja rohkaisee tekoihin heikoimmassa asemassa olevien osallisuuden puolesta.

LÄHTEET

Kansallinen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus FinSote 2018 (tulokset 2019)

Koronan vaikutukset vaihtelevat alueittain – eroja myös ikääntyneillä sekä toimintarajoitteisilla verrattuna muuhun väestöön. Kansallisen FinSote- tutkimuksen ennakkotuloksia syksyllä 2020.

Kouluterveyskysely 2019

Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa. Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:21

Nurmijärven kunnan hyvinvointikertomukset 2019 ja 2020

Oguntuase Tanja, Owards a stronger sense of community – case Klaukkala, Thesis, 2018

Suomalaisten luontosuhdebarometri Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus

Ratamo-kirjastojen kysely 2020

Sotkanet

SPR ja taloustutkimuksen teettämä tutkimus yksinäisyydestä ja koronan vaikutuksista 2021.

[Väestörakenteen ennakkotiedot alueittain, 2020M01*-2020M12*](#) 31.12.2020. Tilastokeskus. Viitattu 13.4.2021

Ylitalo S, Lehtonen M-K, Hyvinvointi, terveys ja arjen turvallisuus koronatilanteessa 2021. Aluehallintovirastojen julkaisuja 100/2021 ISSN 2343-3132 (Verkojulkaisu)

